

KAKO OSIGURAVAMO KVALITETNI PRIJELAZ DJETETA IZ VRTIĆA U OSNOVNU ŠKOLU?

Priručnik za odgajatelje, učitelje i sve
one koji sudjeluju u tom procesu

indeks

1.	O projektu i projektnim partnerima	5
2.	Usporedba odgojno-obrazovnih sustava na razini svih triju zemalja	10
3.	O važnosti osiguravanja kvalitetnog prijelaza	22
4.	Osiguravanje kvalitetnog procesa prijelaza unutar tri kontinuiteta	27
4.1.	Razvojni kontinuitet	28
4.1.1.	Više o razvojnom kontinuitetu	28
4.1.2.	Pregled trenutnog stanja u praksi na razini razvojnog kontinuiteta	34
4.1.3.	Primjeri dobre prakse u području razvojnoga kontinuiteta ..	40
4.1.3.1.	Vrtić iz Hrvatske	40
4.1.3.2.	Vrtić iz Latvije	46
4.1.3.3.	Vrtić iz Slovenije	50
4.1.3.4.	Osnovna škola iz Hrvatske	54
4.1.3.5.	Osnovna škola iz Latvije	60
4.1.3.6.	Osnovna škola iz Slovenije	64
4.2.	Pedagoški kontinuitet	70
4.2.1.	Više o pedagoškom kontinuitetu	70
4.2.2.	Pregled trenutnog stanja u praksi na razini pedagoškog kontinuiteta	72
4.2.3.	Primjeri dobre prakse pedagoškog kontinuiteta	78
4.2.3.1.	Vrtić iz Hrvatske	78
4.2.3.2.	Vrtić iz Latvije	82
4.2.3.3.	Vrtić iz Slovenije	86
4.2.3.4.	Osnovna škola iz Hrvatske	96
4.2.3.5.	Osnovna škola iz Latvije	100
4.2.3.6.	Osnovna škola iz Slovenije	104

4.3.	Profesionalni kontinuitet	108
4.3.1.	Više o profesionalnom kontinuitetu.....	108
4.3.2.	Pregled trenutnog stanja u praksi na razini profesionalnog kontinuiteta	110
4.3.3.	Primjeri dobre prakse u području profesionalnoga kontinuiteta	118
4.3.3.1.	Vrtić iz Hrvatske	118
4.3.3.2.	Vrtić iz Latvije	124
4.3.3.3.	Vrtić iz Slovenije	128
4.3.3.4.	Osnovna škola iz Hrvatske	132
4.3.3.5.	Osnovna škola iz Latvije	136
4.3.3.6.	Osnovna škola iz Slovenije	140
5.	Važne smjernice za budući razvoj u ovom području	144
5.1.	Smjernice za odgajatelje i učitelje	146
5.2.	Za administrativno osoblje vrtića i škola	152
5.3.	Za donositelje odluka	156

1

O PROJEKTU I PROJEKTNIM PARTNERIMA

Ova publikacija nastala je na kraju trogodišnjeg međunarodnog projekta pod nazivom 'Tranzicija je naša misija'/'Transition Is Our Mission' (TIM). TIM je međunarodni projekt koji djeluje pod okriljem Pedagoškog instituta - Educational Research Institute Slovenia (ERI) i povezuje 8 partnera iz Slovenije, Hrvatske i Latvije. Inicijativom TIM želimo pridonijeti podizanju svijesti predškolskih i školskih profesionalaca o važnosti osiguravanja kvalitetnog prijelaza djece iz vrtića u školu te osnaživanju njihovih kompetencija u tom području. Projekt je trajao od rujna 2019. do kolovoza 2022, a sufinanciran je sredstvima programa Erasmus+ Europske unije.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Pedagoški
institut
www.pei.si

Sljedeće tri vodeće nacionalne organizacije odabrane su za suradnju na projektu:

- 1) Voditelj međunarodnog konzorcija Pedagoški inštitut - Educational Research Institute, Slovenija (u nastavku ERI),
- 2) Pučko otvoreno učilište Korak po korak - Open Academy Step by Step, Hrvatska (u nastavku OASbS) te
- 3) Izglītības iniciatīvu centrs - Center for Education Initiatives, Latvija (u nastavku CEI).

Projektni partneri članovi su Međunarodne organizacije Korak po korak/International Step by Step Association (u nastavku: ISSA), u sklopu koje zagovaraju i rade na osiguravanju kvalitetnog odgoja i obrazovanja, a odabrani su na temelju dobre i dugogodišnje suradnje u različitim inicijativama. Glavna je misija svih vodećih nacionalnih organizacija osigurati kvalitetno obrazovanje u vrtićima i školama. To se postiže edukacijama i drugim oblicima potpore profesionalnom razvoju predškolskih i školskih profesionalaca (opažanjima u svrhu profesionalnog razvoja, sastancima profesionalaca, konferencijama, objavljivanjem stručnih materijala i dr.). Još jedan način postizanja bolje kvalitete obrazovanja je kroz različite nacionalne ili međunarodne inicijative i projekte koji se tiču kvalitete procesa u odgoju i obrazovanju, uključujući proces prijelaza kao jedan od aspekata kvalitetne prakse u ranom i predškolskom te osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju.

Nadalje, svaka od ovih organizacija u svojoj zemlji odabrala je jedan vrtić i jednu osnovnu školu (u koju kreću djeca iz partnerskog vrtića) kao partnere u projektu. Ovo su odabrani vrtići i osnovne škole:

- 1) Osnovna škola heroja Janeza Hribarja i dječji vrtić Vrtec Polhek, koji djeluje u sklopu Osnovne škole heroja Janeza Hribarja;
- 2) Croatia – Dječji vrtić Sisak Novi i Osnovna škola „Braća Bobetko“ Sisak;
- 3) Latvija – 5. Osnovna škola Valmiera, dječji vrtić Ezitis.

Sve ove partnerske organizacije značajno su pridonijele projektu kroz razmjenu iskustava iz prakse i refleksiju o različitim strategijama i drugim elementima osiguranja kvalitetnog procesa prijelaza.

Projekt je usmjeren na podizanje svijesti, interesa i kompetencija predškolskih i školskih djelatnika za osiguranje kvalitetnog prijelaza između predškolskog i školskog okruženja.

U prvoj fazi projekta provedeno je istraživanje o trenutnom stanju u području osiguranja kvalitetnog procesa prijelaza kako bi se razmijenila iskustva i dao uvid u različite prakse osiguravanja nesmetanog prijelaza djece iz vrtića u školu. U projekt je bio uključen reprezentativan uzorak vrtića i škola iz svih regija u sve tri zemlje (SI, HR, LV). Podaci su prikupljeni putem e-upitnika na koje su odgovarali odgajatelji koji su radili s djecom u njihovoј posljednjoј godini predškolskog odgoja i obrazovanja te učitelji koji su radili s djecom iz prvog razreda osnovne škole. Vrijednost ovih podataka je u uključivanju perspektiva manjih grupa roditelja i djece iz istih vrtića i škola. Oni su dobiveni u fokusnim grupama ili kroz pojedinačne intervjuje provedene u sve tri zemlje. Svi važni rezultati ovog istraživanja sabrani su u Međunarodnoj brošuri koja uspoređuje rezultate iz Hrvatske, Latvije i Slovenije. https://drive.google.com/file/d/1W9u9abMfwnRCh5p2feSQ-MAhMH13_qdY/view?usp=sharing

U drugoj fazi, koja se također temeljila na podacima ovog istraživanja, razvijen je pilot modul namijenjen voditeljima edukacija na temu osiguranja kvalitetnoga prijelaza. Modul uključuje ciljeve, sadržaj, procese i oblike djelovanja te vremenski okvir i sve materijale potrebne za izvođenje edukcije. Modul može biti koristan svim zainteresiranim organizacijama koje provode edukacije za odgajatelje i učitelje. Modul je dostupan na <https://drive.google.com/file/d/1Mh4i1xDdUToNf9qzsEZCrxjVVZtOaZ0m/view?usp=sharing>.

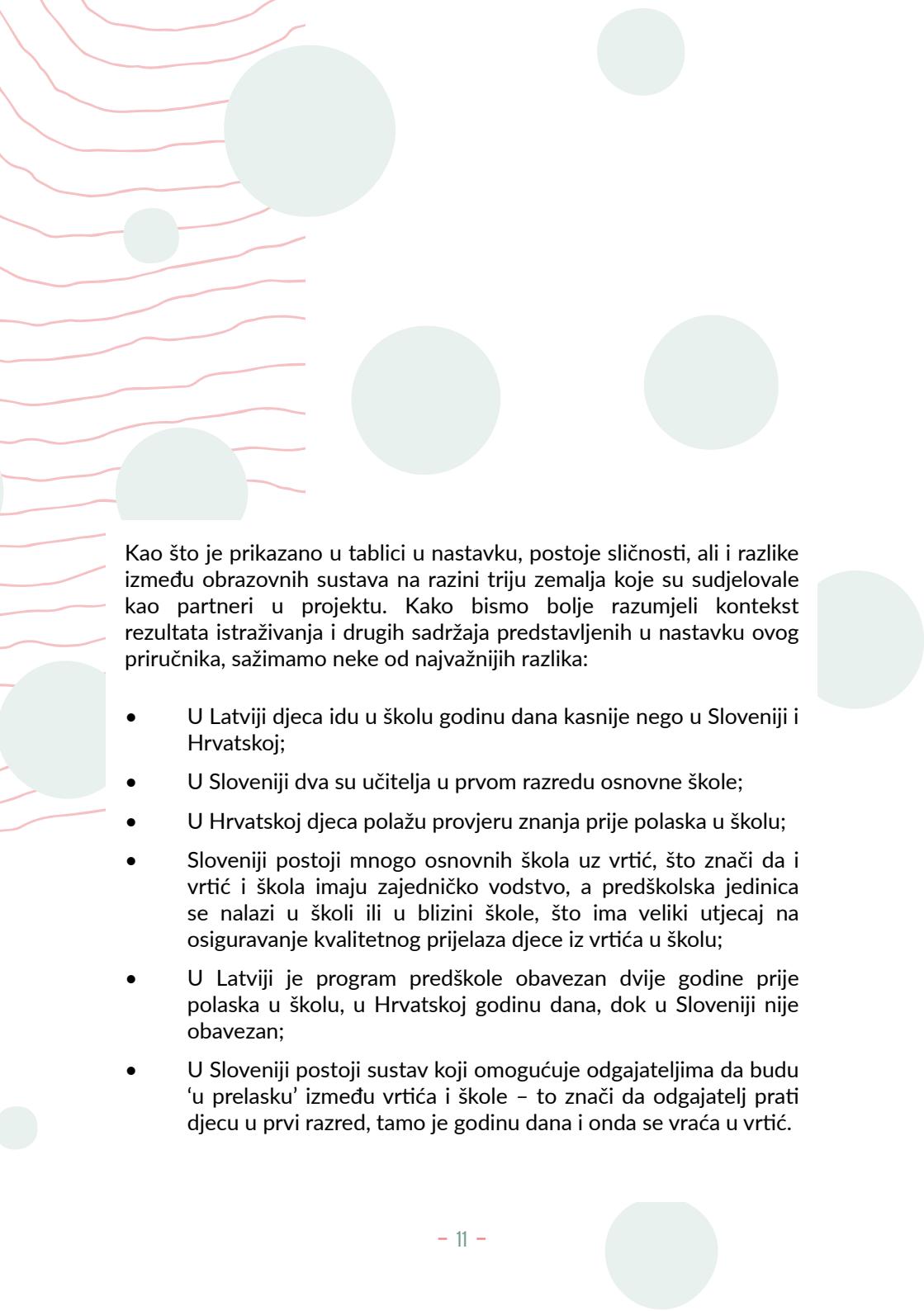
U trećoj fazi projekta provedene su zajedničke edukacije o kvalitetnome prijelazu za profesionalce u vrtićima i školama na temelju prethodno opisanog obrazovnog modula. 120 sudionika sudjelovalo je u petodnevnoj edukaciji o osiguravanju kvalitetnog prijelaza u svakoj zemlji. Pozivi su najprije upućeni profesionalcima iz vrtića i škola koji su odgovaranjem na upitnik sudjelovali u prvoj fazi projekta. Interes za edukaciju bio je vrlo snažan i bilo je mnogo sudionika iz različitih institucija iz sve tri zemlje. Zajedničke edukacije za odgajatelje i učitelje omogućile su razmjenu o pedagoškoj praksi, očekivanjima, dilemama i izazovima vezanim za proces prijelaza prijelaz te razvoj zajedničkog razumijevanja njegove važnosti i strategija za osiguravanje kvalitetnog prijelaza iz vrtića u školu.

Na temelju provedenih edukacija izrađen je Priručnik za odgajatelje i učitelje kojeg upravo čitate. Ovaj priručnik sadrži tri dijela:

- 1) Usporedba obrazovnih sustava na razini svih triju zemalja
 - 2) O važnosti osiguravanja kvalitetnoga prijelaza
 - 3) Osiguravanje kvalitetnoga prijelaza unutar triju kontinuiteta:
 - a. Razvojni kontinuitet
 - b. Pedagoški kontinuitet
 - c. Profesionalni kontinuitet
-
- 4) **Važne smjernice za daljnji razvoj ovog područja:**
 - a. Za odgajatelje i učitelje
 - b. Za vodstvo vrtića i škola
 - c. Za donositelje odluka

2

USPOREDBA ODGOJNO-OBRZOVNIH SUSTAVA NA RAZINI SVIH TRIJU ZEMALJA

Kao što je prikazano u tablici u nastavku, postoje sličnosti, ali i razlike između obrazovnih sustava na razini triju zemalja koje su sudjelovale kao partneri u projektu. Kako bismo bolje razumjeli kontekst rezultata istraživanja i drugih sadržaja predstavljenih u nastavku ovog priručnika, sažimamo neke od najvažnijih razlika:

- U Latviji djeca idu u školu godinu dana kasnije nego u Sloveniji i Hrvatskoj;
- U Sloveniji dva su učitelja u prvom razredu osnovne škole;
- U Hrvatskoj djeca polažu provjeru znanja prije polaska u školu;
- Sloveniji postoji mnogo osnovnih škola uz vrtić, što znači da i vrtić i škola imaju zajedničko vodstvo, a predškolska jedinica se nalazi u školi ili u blizini škole, što ima veliki utjecaj na osiguravanje kvalitetnog prijelaza djece iz vrtića u školu;
- U Latviji je program predškole obavezan dvije godine prije polaska u školu, u Hrvatskoj godinu dana, dok u Sloveniji nije obavezan;
- U Sloveniji postoji sustav koji omogućuje odgajateljima da budu 'u prelasku' između vrtića i škole – to znači da odgajatelj prati djecu u prvi razred, tamo je godinu dana i onda se vraća u vrtić.

	SLOVENIJA
Predškolske ustanove koji pružaju odgoj i obrazovanje djeci u dobi od 0-6 godina	Neobavezno Samostalne (javne i privatne) predškolske ustanove. Javni vrtić u školi (1 organizacija).
Stopa upisa djece u ustanove za RPOO u vrtičkoj godini 2020./21	Dob 1–5 godina: 82,5% djece (93,7% stanovništva u dobi od 4-5 godina)
Dob za uključenost u obavezno obrazovanje	6
Dob polaska u osnovnu školu	6

HRVATSKA	LATVIJA
<p>Neobavezno</p> <p>Predškolske ustanove, javne (čiji je osnivači Republika Hrvatska ili jedinice lokalne uprave), vjerske (čiji su osnivači vjerske zajednice) ili privatne (čiji su osnivači druge pravne i fizičke osobe).</p> <p>Predškolski programi: obvezni su godinu dana prije polaska u obveznu osnovnu školu, izvode se u sklopu redovnog predškolskog programa ili kao zasebni program u predškolskim ustanovama ili školama.</p>	<p>Neobavezno</p> <p>Javne i privatne predškolske ustanove.</p> <p>Posebne predškolske skupine u općeobrazovnim ustanovama.</p> <p>Obavezno od djetedote 5. godine života, dvije godine prije polaska u osnovnu školu.</p>
<p>Dob 0–3 godine: 21,20%</p> <p>Dob 3–5 godina: 36,43%</p> <p>Dob 5–7 godina: 42,37%</p>	<p>Dob 1–5: 86%</p> <p>Dob 5–7: 99,9%</p>
5	5
6	7

	SLOVENIJA
Broj djece u vrtićkim skupinama	<p>2 dobne skupine:</p> <p>1. dobna skupina: djeca u dobi od 1-3 godine</p> <ul style="list-style-type: none">• 9-14-tero djece (dobno homogena skupina)• 7-10-tero djece (heterogena skupina) <p>2. dobna skupina: djeca od u dobi 3-6 godine</p> <ul style="list-style-type: none">• 14-19-tero djece, u dobi od 3-4 godine (homogena skupina)• 14-24-tero djece, u dobi od 4-6 godina (heterogena skupina)• 14-21-no dijete, u dobi od 3-6 godina (heterogena skupina)

HRVATSKA

- 6–12 mjeseci
(maksimalno 5-tero djece)
- 13–18 mjeseci
(maksimalno 8-tero djece)
- 19–24 mjeseca
(maksimalno 12-tero djece)
- u 3. godini života
(maksimalno 14-tero)
- u 4. godini života
(maksimalno 18-tero)
- u 5. godini života
(maksimalno 20-tero)
- u 6. godini života
(maksimalno 23-troje)
- u 7. godini života – polazak u školu
(maksimalno 25-tero)

LATVIJA

Trenutnim propisima nije određen broj djece u vrtičkoj skupini. No, to ne znači da u skupini broj djece može biti neograničen. Ustanova mora poštovati higijenske uvjete – za svako dijete u dobi do 3 godine potrebno je 2,5 m² skupnog prostora i 1,8 m² prostora za spavanje, a za svako dijete starije od tri godine potrebno je 3,0 m² skupnog prostora i 2,0 m² prostora za spavanje. Potrebno je vrednovati i mogućnost visokokvalitetne provedbe programa predškolskog odgoja i obrazovanja.

Heterogene skupine:

- 1–2 godine života
(maksimalno 10-tero)
- 1–3 godine života
(maksimalno 12-tero)
- 3 – do polaska u školu
(maksimalno 20-tero)
- 4 do polaska u školu
(maksimalno 22-je)

SLOVENIJA	
Broj praktičara RPOO-a u vrtićkim skupinama	1 odgajatelj i 1 asistent po skupini. 6 sati strukturiranoga vremena za zajednički rad u grupi svakog dana.
Obrazovanje praktičara RPOO-a u vrtićkim skupinama	<p>Odgajatelji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • magisterij iz područja predškolskog odgoja i obrazovanja ili • Srednja stručna spremu iz područja predškolskog odgoja i obrazovanja. <p>Pomoćni odgajatelj djece predškolske dobi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • srednjoškolsko obrazovanje iz područja predškolskog odgoja i obrazovanja ili • bilo koje srednjoškolsko obrazovanje sa strukovnom prekvalifikacijom iz područja predškolskog odgoja i obrazovanja.

HRVATSKA	LATVIJA
<p>3 praktičara RPOO-a u skupinama djece u dobi od 6 mjeseci do 1 godine.</p> <p>2 praktičara RPOO-a za djecu ostalih dobnih skupina (grupa je s 1 praktičarem RPOO-a veći dio dana).</p> <p>Sat ili više zajedničkoga rada (za programe koji traju od 7 do 10 sati).</p>	<p>2 odgajatelja i 1 asistent po skupini (obično su 1 odgajatelj i 1 asistent istovremeno u skupini).</p> <p>Nestrukturirano vrijeme suradnje odgajatelja.</p>
<p>Odgajatelji:</p> <p>Minimalno diploma prvostupnika predškolskog odgoja i obrazovanja (stručni ili akademski studij).</p> <p>Ostali profili mogu se zaposliti kao odgajatelji samo na kraće vrijeme u slučaju da na tržištu rada postoji deficit odgajatelja.</p>	<p>Program profesionalnog razvoja odgajatelja</p> <p>(potrebna je minimalno diploma prvostupnika).</p>

SLOVENIJA	
Odgodeni upis za godinu dana	<p>2010: 4,5% (809 djece)</p> <p>2017: 8,3% (1.846 djece)</p> <p>2018./2019: 9,7% (2096 djece)</p>
Broj profesionalaca u prvim razredima	2
Broj sati tjedno zajedničkoga rada profesionalaca u prvim razredima	<p>10 sati tjedno (15-23-troje djece) 15 sati tjedno (24-28-ero djece)</p> <p>Ako su djeca Romi uključena u razred: 15 sati tjedno (10-14 djece) 20 sati tjedno (15-21 djece)</p> <p>U heterogenom (kombiniranom) razredu: 10 sati (12 učenika iz 2 različita razreda/uzrasta) 10 sati (10 učenika 3 ili više različitih razreda/uzrasta)</p>

HRVATSKA	LATVIJA
2013./14: 6,11% (2.459 djece)	Osnovno obrazovanje dijete započinje u kalendarskoj godini u kojoj navršava 7 godina. Ovisno o zdravstvenom stanju i psihičkoj spremnosti, dijete može započeti osnovno obrazovanje godinu dana ranije prema želji roditelja ili godinu dana kasnije na temelju mišljenja obiteljskog liječnika.
2014./15: 6,58% (2.686 djece)	U Latviji nema službenih podataka o odgodi upisa.
2015./16: 6,75% (2.825 djece)	
2016/17: 7,77% (3.149 djece)	
2017./18: 7,76% (3.105 djece)	
2018/19 9,00% (3.464 djece)	
2019/20: 7,18% (2.727 djece)	
1	1
/	/

	SLOVENIJA
Obrazovanje profesionalaca koji rade u prvom razredu	<p>Prvi učitelj:</p> <p>Obrazovanje učitelja razredne nastave</p> <p>Drugi učitelj:</p> <ul style="list-style-type: none">• magisterij iz područja predškolskog odgoja i obrazovanja ili• Završeno srednjoškolsko obrazovanje iz područja predškolskog odgoja i obrazovanja ili učitelj razredne nastave

HRVATSKA

Obrazovanje učitelja razredne
nastave

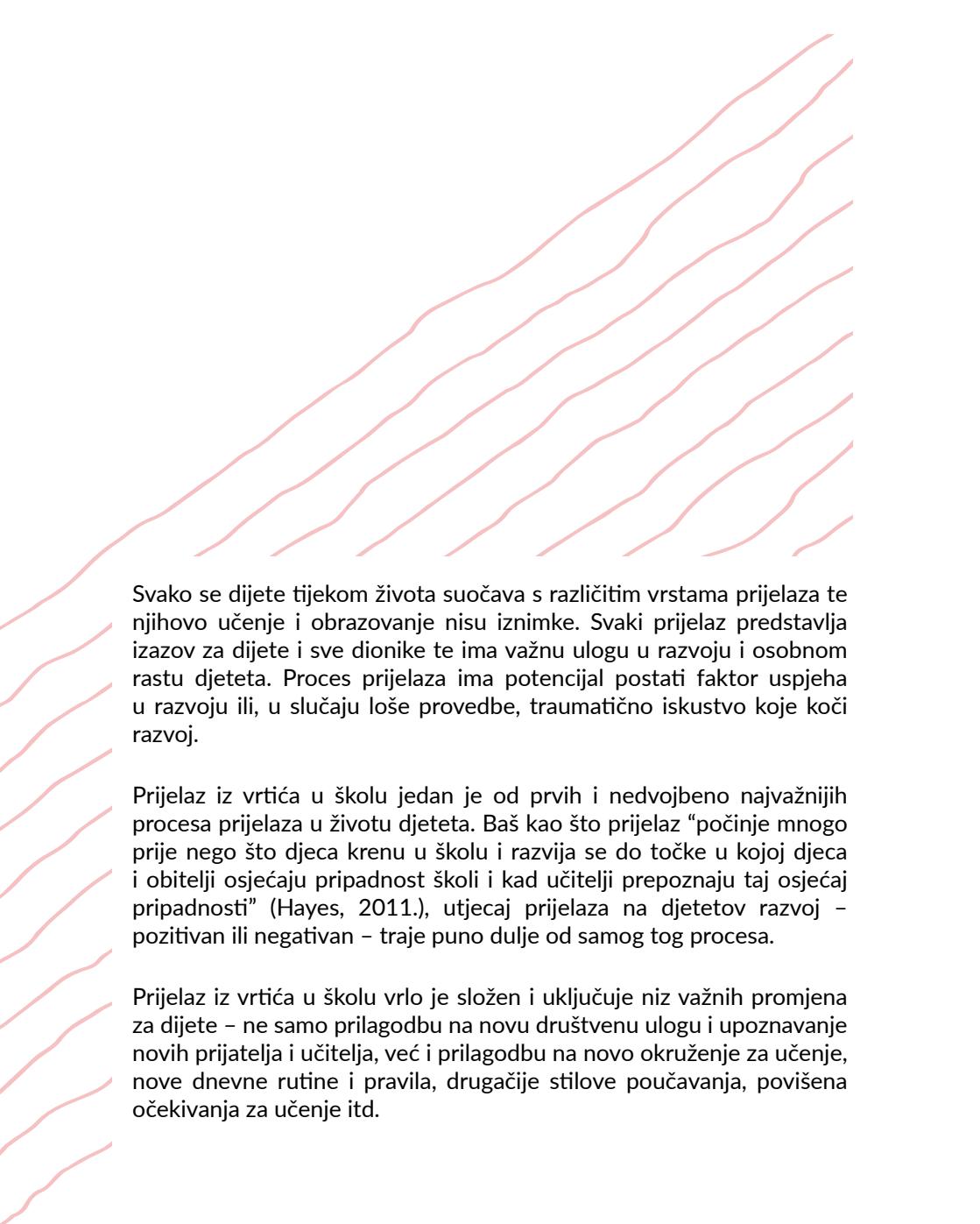
LATVIJA

Obrazovanje učitelja razredne
nastave

3

O VAŽNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETNOG PRIJELAZA

Svako se dijete tijekom života suočava s različitim vrstama prijelaza te njihovo učenje i obrazovanje nisu iznimke. Svaki prijelaz predstavlja izazov za dijete i sve dionike te ima važnu ulogu u razvoju i osobnom rastu djeteta. Proces prijelaza ima potencijal postati faktor uspjeha u razvoju ili, u slučaju loše provedbe, traumatično iskustvo koje koči razvoj.

Prijelaz iz vrtića u školu jedan je od prvih i nedvojbeno najvažnijih procesa prijelaza u životu djeteta. Baš kao što prijelaz "počinje mnogo prije nego što djeca krenu u školu i razvija se do točke u kojoj djeca i obitelji osjećaju pripadnost školi i kad učitelji prepoznaju taj osjećaj pripadnosti" (Hayes, 2011.), utjecaj prijelaza na djetetov razvoj – pozitivan ili negativan – traje puno dulje od samog procesa.

Prijelaz iz vrtića u školu vrlo je složen i uključuje niz važnih promjena za dijete – ne samo prilagodbu na novu društvenu ulogu i upoznavanje novih prijatelja i učitelja, već i prilagodbu na novo okruženje za učenje, nove dnevne rutine i pravila, drugačije stilove poučavanja, povišena očekivanja za učenje itd.

Iskustvo podrške koje je oslobođeno stresa u ovoj fazi vjerojatno će utjecati na to hoće li dijete moći razviti svoj puni potencijal u školi, akademski i društveno.¹ Uspješan i kvalitetan prijelaz može imati dugoročne pozitivne ishode za dijete, kako u obrazovnom uspjehu tako i u smislu društvenog i emocionalnog razvoja (Margetts, 2009.; Centre for Excellence and Outcomes in Children and Young People's Services (C4EO), 2010.).² Istovremeno, negativna iskustva mogu uzrokovati trajne teškoće, što pak može dovesti do problema u ponašanju i slabijih obrazovnih postignuća (Niesel i Griebel, 2005; Woodhead i Moss, 2007; Moss, 2013.).³ To posebno vrijedi za djecu koja dolaze iz obitelji u nepovoljnem položaju.

Stoga je osobito važno da kvalitetan i pozitivan proces prijelaza u školu bude identificiran kao faktor ublažavanja posljedica socijalne i ekonomске ranjivosti i za promicanje dobrobiti i otpornosti učenika (A. Hayes, 2011.). Djeca koja imaju pozitivno iskustvo početka škole vjerojatno će doživljavati školu kao važno mjesto, imati pozitivan stav prema učenju i pozitivna očekivanja o svojim sposobnostima za uspjeh u školi (Dockett i Perry, 2007; Fabian i Dunlop, 2006; Margetts, 2007; Peters, 2010). Kvalitetni prijelaz važan je za djetetuvo emocionalnu dobrobit i kognitivni razvoj. U procesu prijelaza također možemo podržati ranu integraciju grupa iz različitih sredina, čime postaje nužan element socijalnog uključivanja. Pozitivni prijelazi mogu minimizirati negativne posljedice promjene poput straha od škole, funkcionalne nepismenost, stope napuštanja škole, itd., čime se ublažavaju negativni učinci nejednakih mogućnosti na početku obveznog obrazovanja (Vrinioti, Einarsdottir i Broström, 2010.).⁴

Osiguravanje kvalitetnog prijelaza mora biti dobro pripremljeno i usmjereno na dijete. Kao što svaka razvojna faza zadržava neke aspekte prethodnih i asimilira nove kognitivne i nekognitivne obrasce (Piaget, 1953.), tako i obrazovna razina treba pratiti kontinuitet i postupni prijelaz u kojemu se dijete nalazi.⁵ U suprotnome, vrlo je vjerojatno da će se susresti s 'učinkom fade-out', kada pozitivni učinci predškolskog odgoja i obrazovanja mogu izblijedjeti ili potpuno nestati, ako prijelaz nije dobro pripremljen (Magnuson i sur., 2007; Barnett i Hustedt, 1995; Woodhead, 1998.).

Odgajatelji i učitelji mogu osigurati kvalitetni prijelaz surađujući na svrhotiv način. Samo takav prijelaz povećava vjerojatnost osiguravanja profesionalnog, pedagoškog i razvojnog kontinuiteta između vrtića i škole te nastavak pozitivnih učinaka predškolskog razvoja i učenja unutar i izvan osnovne škole.

Napokon, treba spomenuti još jedan ne manje važan aspekt važnosti kvalitetnog procesa prijelaza – u smislu karakteristika sustava, uspješni prijelaz obično je isplativiji i vjerojatno će smanjiti potrebu za kasnijim kompenzacijskim obrazovnim politikama podrške (Fabian i Dunlop, 2006.)⁶

¹ OECD (2017), Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education. https://read.oecd-ilibrary.org/education/starting-strong-v_9789264276253-en#page17

² Dr.Mary O’Kane (2016). Research report No 19: Transition from Preschool to Primary School, NCCA. <https://ncca.ie/media/2471/transition-research-report-no-19.pdf>

³ Dumcius, R., Peeters, J., Hayes, N. (2014). Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving- Final Report. https://www.academia.edu/29044807/Study_on_the_effective_use_of_early_childhood_education_and_care_in_preventing_early_school_leaving_Final_Report

⁴ Dumcius, R., Peeters, J., Hayes, N. (2014). Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving- Final Report. https://www.academia.edu/29044807/Study_on_the_effective_use_of_early_childhood_education_and_care_in_preventing_early_school_leaving_Final_Report

⁵ Dumcius, R., Peeters, J., Hayes, N. (2014). Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving- Final Report. https://www.academia.edu/29044807/Study_on_the_effective_use_of_early_childhood_education_and_care_in_preventing_early_school_leaving_Final_Report

⁶ Fabian, H., Dunlop, A.W., (2006) Outcomes of good practice in transition processes for children entering primary school. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147463>

4

OSIGURAVANJE KVALITETNOG PROCESA PRIJELAZA UNUTAR TRI KONTINUITETA

Osiguravanje kvalitetnoga prijelaza ne događa se kroz jednokratnu kulturnu ili sportsku priredbu u školi koju će gledati djeca predškolske dobi zajedno s učiteljem, ili kroz jednokratno događanje kada djeca posjećuju školu pri upisu. Pri planiranju procesa prijelaza treba voditi računa o tri vrste kontinuiteta: stručnom, pedagoškom i razvojnom (OECD, 2017).⁷ U sljedećem poglavlju ćemo predstaviti karakteristike svakog od tih kontinuiteta. Ipak, elementi sva tri kontinuiteta su povezana, što nam omogućuje cjeloviti pregled procesa prijelaza, kao i lakše prepoznavanje onoga što je već prisutno u praksi te područja koja bi se mogla unaprijediti kako bi se osigurao kvalitetni prijelaz djeteta iz vrtića u školu.

⁷ OECD (2017). Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong. OECD Publishing: Pariz. <https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>

4.1. Razvojni kontinuitet

4.1.1. Više o razvojnom kontinuitetu

Razvojni kontinuitet odnosi se na progresivni razvoj novih vještina nadogradnjom vještina formiranih u prethodnim iskustvima učenja. Prema Deweyu, "ono što je dijete naučilo u smislu znanja i vještina u nekoj situaciji postaje instrument razumijevanja i učinkovitog djelovanja u situacijama koje slijede".

Razvojni kontinuitet odnosi se na uključenost i suradnju različitih dionika s ciljem podrške djetetu. U tom kontekstu razvojni kontinuitet uključuje:

- uključenost djeteta;
- suradnju vrtića i škola s roditeljima u procesu prijelaza;
- suradnju vrtića i škole radi razmjene informacija o djetetu; i
- suradnju s vanjskim službama (npr. s ustanovama zdravstvene skrbi) (OECD, 2017.).⁸

⁸ OECD (2017). Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong. OECD Publishing: Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>

Pokušamo li sve ovo konkretnije sagledati, možemo istaknuti ovih pet kategorija aktivnosti unutar razvojnog kontinuiteta:

(1)

Aktivnosti za djecu radi upoznavanja profesionalaca i djece iz škole te školskog okruženja i dnevnih rutina i sl. To može uključivati sljedeće:

- Učitelj posjećuje djecu predškolske dobi u vrtićkoj skupini;
- Učitelj zajedno s prvoškolcima posjećuje djecu predškolske dobi u vrtićkoj skupini;
- Učitelj i djeca koju poučava pohađaju lutkarsku predstavu/koncert i sl. koju organiziraju djeca predškolske dobi;
- Učitelj i prvoškolci prisustvuju priredbi u vrtiću u kojoj sudjeluju i djeca predškolske dobi i prvoškolci;
- Odgajatelj razgovara s djecom o školi (o njihovim očekivanjima, strahovima i sl.);
- Odgajatelj i djeca predškolske dobi posjećuju svog budućeg učitelja i djecu koja pohađaju 1. razred;
- Djeca mogu posjetiti školu s odgajateljem kako bi se upoznali sa školskim okruženjem;
- Djeca sa svojim odgajateljem mogu sudjelovati u školskim događajima (kulturnim/sportskim itd.) čiji su domaćini školarci;
- Djeca s odgajateljem pohađaju događanje ili susret u školi u kojemu sudjeluju i djeca predškolske dobi i prvoškolci.

(2)

Aktivnosti za roditelje radi upoznavanja profesionalaca iz škole, školskog okruženja, načina rada u školi, iznošenja eventualnih dilema, razmijene očekivanja i sl. To može uključivati sljedeće:

- Odgajatelj i/ili stručna služba u vrtiću organiziraju individualne otvorene sate za roditelje na temu prijelaza;
- Vrtić organizira predavanje za roditelje na temu prijelaza (na koje se može pozvati i vanjski stručnjak, predstavnici škole i sl.);
- Neformalni sastanci za roditelje, organizirani od strane predstavnika vrtića na temu prijelaza, poput čajanke, kojoj se mogu pridružiti i predstavnici škola;
- Važni su i sastanci za roditelje na temu procesa prijelaza koje organiziraju predstavnici škole;
- Učitelj i/ili stručna služba u školi mogu organizirati individualne otvorene sate u školi za roditelje budućih prvoškolaca na temu prijelaza;
- Učitelj i/ili stručna služba u školi mogu organizirati predavanje za roditelje na temu prijelaza;
- Neformalni sastanci za roditelje (npr. čajanka) na temu prijelaza mogu se organizirati i na razini škole;
- Učitelj i/ili stručna služba u školi organiziraju sastanak za roditelje na temu prijelaza (predstavljanje rada u prvom razredu, organiziranje posjeta školi i sl.).

(3)

Osim aktivnosti za djecu i roditelje, u razvojni kontinuitet ulaze i aktivnosti koje su istovremeno namijenjene i roditeljima i djeci, s istom svrhom kao što smo već naveli u prethodne dvije kategorije. To može uključivati sljedeće:

- Učitelj i/ili stručna služba u školi organiziraju kulturna, sportska i slična događanja na koja se pozivaju (samo ili također) budući prvoškolci i njihovi roditelji (branje kestenja, kulturna događanja i sl.);
- Učitelj u školi istovremeno organizira roditeljski sastanak i radionice za buduće prvoškolce;
- Učitelj/stručna služba/vodstvo institucije može organizirati prezentaciju škole za sve ili za pojedine obitelji;
- Knjižničar može organizirati radionice čitanja za djecu i roditelje u školskoj knjižnici (a na taj način se može uspostaviti i suradnja sa školom) itd.

(4)

Suradnja predškolskih i školskih profesionalaca i praktičara s ciljem razmjene informacija o djeci. To služi kao važna osnova za stvaranje podržavajućeg i poticajnog okruženja za učenje djece na početku prvoga razreda. Razvojna mapa djeteta jedan je od primjera korisnog alata koji nam omogućuje takvu razmjenu informacija.

(5)

Suradnja vrtića i škole uključuje i suradnju s vanjskim službama ili ustanovama, kao što ustanove zdravstvene skrbi, što se odnosi na preventivne liječničke pregledе budućih prvoškolaca. Osim toga, važno je i povezivanje vrtića/škole s ostalim dionicima na razini lokalne zajednice kako bi se pružila optimalna podrška razvoju djece. Ovdje posebno mislimo na djecu iz ranjivih skupina. Centri igre su takav primjer.

(Više o Centrima igre)

Članovi lokalnog akcijskog tima stručnjaci su iz različitih sektora koji podržavaju rad Centra igre. Djelovanje Centara igre temelji se na pristupu **TOY for Inclusion** koji promiče inkluzivno neformalno obrazovanje u ranom djetinjstvu, a razvila ga je organizacija International Child Development Initiatives (ICDI) u partnerstvu s nevladinim organizacijama i lokalnim vlastima u 8 zemalja, uključujući Latviju, Sloveniju i Hrvatsku. Centar igre fleksibilno je rješenje koje nudi mogućnosti odgoja i obrazovanja za svu onu djecu koja su često isključena iz formalnih obrazovnih usluga. Centri igre nude ne samo mogućnost igranja i učenja na licu mjesta, već i mogućnost posuđivanja igre ili igračke i igranja s njima kod kuće. Ova usluga posebno je važna za obitelji čija finansijska situacija ne dopušta čestu kupnju novih igara ili knjiga, budući da njihova djeca imaju priliku igrati se i učiti s materijalima koje nudi Centar igre. Centri igre također promiču prijelaz iz vrtića u školu organiziranjem sastanaka ili info-sesija za roditelje u suradnji sa školama i vrtićima gdje roditelji imaju priliku dobiti odgovore na mnoga važna pitanja u sigurnoj i podržavajućoj atmosferi.

Važno je da za svaku generaciju djece i roditelja postoji što više različitih oblika suradnje različitih aktera i aktivnosti koje je moguće osigurati u okviru razvojnog kontinuiteta kako na predškolskoj, tako i na osnovnoškolskoj razini.

Osim toga, vrlo je važno da angažman na razini vrtića i škole bude uravnotežen te da se vrtić i škola što više povežu u provedbi

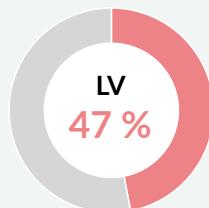
4.1.2. Pregled trenutnog stanja u praksi na razini razvojnog kontinuiteta

U tablicama u nastavku donosimo neke rezultate naših istraživanja vezanih za razvojni kontinuitet.

Odgajatelji

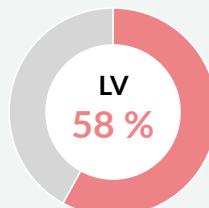
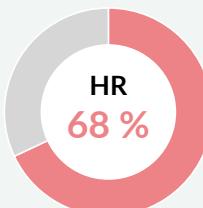
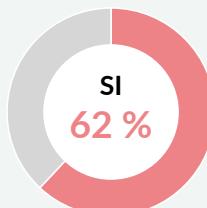
Je li u protekloj vrtičkoj godini (2018./19.) učitelj posjetio vaš vrtić i upoznao buduće prvoškolce s ciljem učenja o životu u školi?

DA

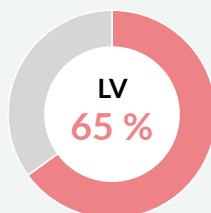
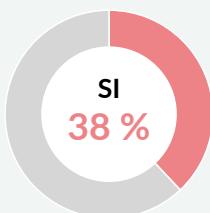
Jeste li u protekloj vrtičkoj godini (2018./19.) organizirali susrete/ili posjete školi za buduće prvoškolce?

DA

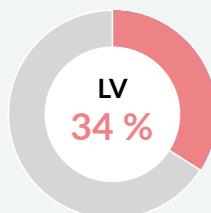
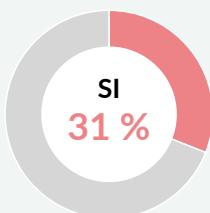
Jeste li u protekloj vrtičkoj godini (2018./19.) organizirali neke oblike individualne ili grupne suradnje s roditeljima budućih prvoškolaca s ciljem podrške djeci (i roditeljima) u prijelazu iz starog u novo okruženje za učenje?

 DA

Jeste li u protekloj vrtičkoj godini (2018./19.) surađivali s učiteljima razredne nastave koji će raditi s djecom koja pohađaju vaš vrtić u tekućoj školskoj godini, s ciljem razmjene informacija o djeci?

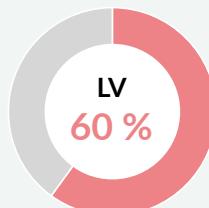
 DA

Učitelji

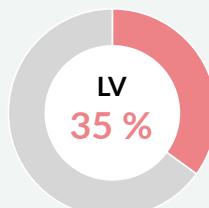
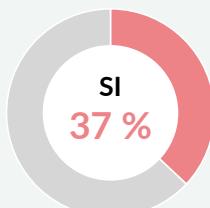
Jeste li u protekloj školskoj godini (2018./2019.) u suradnji s vrtićem organizirali susrete/posjete školi za buduće prvoškolce?

 DA

Jeste li u protekloj školskoj godini (2018./2019.) organizirali zajedničke susrete/kulturna, sportska ili druga događanja na koje ste pozvali i buduće prvoškolce i njihove roditelje?

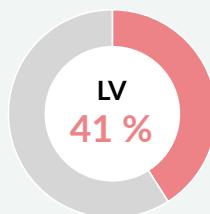
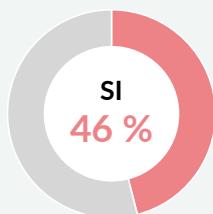
 DA

Istraživanje je pokazalo kako suradnja s roditeljima uglavnom postoji u obliku individualnih roditeljskih sastanaka te je češća u predškolskom nego u školskom sustavu, dok Visković (2018.) prepoznaće potrebu za češćim uključivanjem roditelja u prakse u procesu prijelaza (primjerice, zajedno s djecom) (Visković, 2018.).

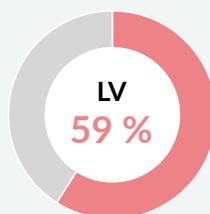
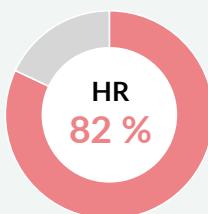
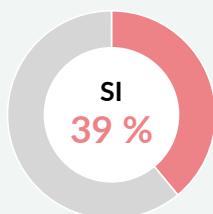
Jeste li u protekloj školskoj godini (2018./19.) organizirali neke oblike individualne ili grupne suradnje s roditeljima budućih prvoškolaca s ciljem podrške djeci (i roditeljima) u prijelazu iz staro u novo okruženje za učenje?

■ DA

Jeste li u tekućoj školskoj godini (2019./2020.) surađivali s odgajateljem koji je u vrtiću radio s vašim sadašnjim prvoškolcima, s ciljem razmjene informacija o djeci?

■ DA

Štoviše, praksa pokazuje da kada jedan sustav surađuje s roditeljima, u suradnju rijetko uključuje druge dionike koji bi pridonijeli kvaliteti procesa prijelaza (npr. stručnjaci iz drugih sustava, iz drugih institucija).

Kao najčešći razlozi neprovođenja razvojnog kontinuiteta (na primjer, zašto učitelji ne organiziraju susrete za roditelje budućih prvoškolaca ili zašto odgajatelji ne organiziraju posjet školi) navode se sljedeći:

- nema potrebe za takvom praksom,
- postoje organizacijski problemi,
- vodstvo ne teži tome,
- nitko nije preuzeo inicijativu.

Razmislite o razvojnom kontinuitetu u vašoj zemlji/na razini vaše institucije/prakse:

- Posjećuje li učitelj djecu u vašoj vrtičkoj skupini?
- Posjećuju li djeca školu s odgajateljem kako bi se upoznala sa školskim okruženjem?
- Organizira li odgajatelj i/ili stručna služba vrtića individualne otvorene sate za roditelje na temu prijelaza?
- Organizira li vrtić neformalne sastanke za roditelje, poput čajanki, na temu prijelaza, kojima se mogu pridružiti i predstavnici škola?
- Organizira li učitelj i/ili stručna služba škole kulturna, sportska i sl. događanja na koja su (samo ili također) pozvani budući prvoškolci i njihovi roditelji (npr. branje kestena, kulturne priredbe i sl.)?
- Postoje li organizirani satovi čitanja u školskoj knjižnici za djecu predškolske dobi i njihove roditelje?
- Postoji li suradnja predškolskih i školskih stručnjaka i praktičara u prenošenju informacija o djeci kao važnoj osnovi za stvaranje poticajnog okruženja za učenje djece pri polasku u prvi razred?
- Što još ne postoji, a bilo bi važno za dijete?
- S kim bi se još mogli povezati?

4.1.3. Primjeri dobre prakse u području razvojnoga kontinuiteta

4.1.3.1. Vrtić iz Hrvatske

Naziv aktivnosti

Zajednički posjet školi odgajateljica, djece i njihovih roditelja

Ime institucije

Dječji vrtić Sisak Novi

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo učinkovitoj praksi.

Svrha

Polazak djece u osnovnu školu može biti stresan i za dijete i za roditelje, pogotovo ako nemaju iskustva i nemaju dovoljno informacija o tom procesu. Zajednički posjet novom okruženju odgajatelja, djece i njihovih roditelja ima važnu ulogu u otklanjanju straha od nepoznatog.

Ciljevi

1. Roditelji i djeca na poticajan način dobivaju informacije o školi
2. Roditelji i djeca upoznaju školski prostor
3. Djeca i roditelji upoznaju učitelje koji će ih poučavati sljedeće godine (ako je moguće)

Učestalost

Jednom godišnje

Razdoblje provedbe

Veljača / ožujak (prije postupka upisa u školu)

Trajanje provedbe

1.5 sati

Od do

17.00–18.30 sati (uobičajeno vrijeme za roditeljske sastanke)

Aktivnost inicira

Pedagog u vrtiću

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

Pedagog u vrtiću (kontaktira s vodstvom škole i dogovaraju vrijeme posjeta, broj roditelja i djece – za jednu ili više vrtičkih skupina – ovisno o mogućnostima organizacije škole i specifičnim uvjetima koje je potrebno ispuniti (primjerice tijekom pandemije).

Odgajatelj (priprema djecu za posjet i obavještava roditelje o posjetu putem plakata u kutku za roditelje ili/i slanjem poziva e-mailom)

Vodstvo škole (stupaju u kontakt s učiteljima i pozivaju ih da pripreme predstavljanje)

Učitelji (pripremaju prezentacije s djecom koju poučavaju)

Učenici – 2., 3., 5. razreda (uz mentorstvo učitelja pripremaju program – 2. i 3. razred – priprema i vođenje kviza i aktivnosti sudokua za predškolce, 5. razred – demonstracija robotike, školske zadruge)

Ciljne skupine

- Djeca predškolske dobi, godinu dana prije polaska u školu
- Roditelji
- Odgajatelji

Materijali potreбni za realizaciju

- Pametna ploča
- Računalo
- Obrazovni roboti, materijali za kreativne aktivnosti
- Tiskana brošura s ključnim informacijama o školi

Metode i oblici rada

- Prezentacija
- Demonstracija i isprobavanje naučenog

Koraci prije provedbe (planiranje)

1. Dogovaranje sastanka (vrijeme posjeta, broj sudionika, tko će biti uključen, što će se prezentirati)
2. Podjela zadataka
3. Pozivanje roditelja
4. Priprema djece predškolske dobi za posjet
5. Učitelji i djeca iz škole pripremaju prezentacije
6. Škola priprema male poklone za djecu sa slatkisima i školskim priborom

Koraci provedbe u praksi

1. Pozdravni govor ravnateljice škole
2. Upoznavanje školskih prostora (učionice, knjižnice, igraonice i knjižnice igračaka, sanitarnih čvorova)
3. Učenici demonstriraju neke od školskih aktivnosti koje djeca predškolske dobi mogu sama isprobati
4. Susret s budućim učiteljima prvih razreda (ako je moguće), gledanje videa dobrodošlice koji su napravili učenici 4. razreda, isprobavanje pune školske torbe
5. Vrijeme za pitanja

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

Izjava roditelja: „Ovo je prvi put da sam posjetio školu nakon što sam i sam bio učenik ove škole. Škola se u međuvremenu dosta promijenila. Posjet je premašio sva moja očekivanja, veselim se polasku djeteta u školu.“

“Danas je bio najbolji dan u mom životu. Jako mi se svidjela škola. Najbolja mi je bila školska ploča i što sam se mogao igrati s Lego robotom.” (Luka, 6 godina)

“Najviše mi se svidjela učiteljica, jer je pjevala s nama i pustila nas da isprobamo školske torbe. I postavila nam je nekoliko pitanja i sve smo znali!” (Petra, 6 godina)

Preporuke

Smatramo da je uloga odgajatelja u ovom posjetu važna zbog njegove povezanosti s djecom i roditeljima. To također pokazuje njegov interes za budućnost djece.

Nakon provedbe shvatili smo da bi bilo dobro produžiti vrijeme posjeta na 2 sata.

Aktivnost opisale

Tihana Barać, odgajateljica

Marija Šćetko, školska pedagoginja

4.1.3.2. Vrtić iz Latvije

Naziv aktivnosti

Individualni razgovori s roditeljima djeteta o razvoju i postignućima djeteta.

Ime institucije

Valmieras PII "Ezītis"

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo učinkovitoj praksi.

Svrha

Informirati roditelje o razvoju i postignućima njihova djeteta na kraju predškolskog odgoja i obrazovanja te dati savjete za daljnji razvoj znanja i vještina.

Ciljevi

Roditelji su u potpunosti informirani o razvoju i postignućima djeteta.
Roditelji dobivaju preporuke o čemu voditi računa i na čemu raditi kako bi podržali dijete u uspješnom polasku u školu.

Učestalost

Na kraju predškolskog odgoja i obrazovanja

Razdoblje provedbe

Travanj - svibanj

Trajanje provedbe

Oko sat vremena

Od do

8.00–8.40, 14.00–15.30, 17.00–18.00 sati (ovisno o izboru roditelja i rasporedu)

Aktivnost inicira

Odgajatelj

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Oba odgajatelja iz iste vrtićke skupine
- Asistent odgajatelja koji je uz djecu iz skupine tijekom intervjeta – opis procjene postignuća učenja djeteta.

Ciljne skupine

Roditelji djece koja završavaju predškolski odgoj i obrazovanje

Materijali potrebni za realizaciju

Pisani opis djetetovih postignuća i preporuke

Metode i oblici rada

Individualni razgovor s roditeljima djece

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Pripremite opis odgojno-obrazovnih ishoda za dijete koji se može ispisati, uključujući preporuke za daljnji razvoj i proces učenja. U skladu s Pravilnikom o nacionalnim smjernicama za predškolski odgoj i obrazovanje i oglednim programima predškolskoga odgoja i obrazovanja, na kraju procesa predškolskoga odgoja i obrazovanja, odgajatelj procjenjuje i opisuje odgojno-obrazovnih ishoda za dijete u odnosu na planirane rezultate stjecanja obaveznog sadržaja navedenog u ovim nacionalnim propisima. Ishodi učenja opisuju se podacima/informacijama dobivenim sustavnim opažanjem i procjenom odgojno-obrazovnih ishoda za dijete. Opis mora biti u pisanim oblicima i odgajatelj ga predaje roditeljima.
- Pripremite mirno mjesto za nesmetan razgovor.

Koraci provedbe u praksi

- U travnju se roditelji obavještavaju o individualnom razgovoru i trebaju se prijaviti na određeni datum i vrijeme (odgajatelji imaju pripremljen raspored za 2 tjedna).
- Roditelj ili oba roditelja dolaze na individualni razgovor na odabrani datum i vrijeme. Dočekuju ih jedan ili oba odgajatelja (ako je moguće).
- Individualni razgovori odvijaju se u zasebnoj prostoriji, u mirnoj atmosferi.
- Odgajatelj govori roditeljima o djetetovom razvojnom procesu i postignućima; postavlja pitanja o načinima na koje roditelji jačaju djetetova znanja i vještine kod kuće; nudi im da iznesu svoja razmišljanja o razvoju djeteta i postavlja pitanja.
- Odgajatelj opisuje djetetovo obrazovno iskustvo i ishode (službeni dokument pojedine odgojno-obrazovne ustanove) te tijekom razgovora roditeljima objašnjava informacije sadržane u njemu, naglašavajući ključne aspekte za uspješni, kvalitetni proces prijelaza te daje preporuke roditeljima o tome kako mogu pomoći svom djetetu tijekom tog procesa.
- Također, odgajatelj objašnjava roditeljima kako bi, iako to nije propisano zakonom, bilo u najboljem interesu djeteta za lakši prijelaz podijeliti ovaj dokument s djetetovim budućim učiteljem te potiče roditelje da to učine.

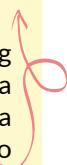
Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditela, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

- Razgovor s odgajateljicom dao je odgovore na nejasna pitanja o što boljem polasku djeteta u prvi razred.
- Razgovori s odgajateljicom su me umirili i jasno dali do znanja da je s mojim djetetom sve bilo i bit će u redu.
- Tijekom našeg razgovora dobila sam savjete o tome što kao roditelj mogu učiniti da prijelaz djeteta iz vrtića u školu bude uspješan.
- Odgajateljica je objasnila zašto bi bilo korisno da opis postignuća našeg djeteta u vrtiću pokažemo učiteljici.

Preporuke

Kao što je navedeno, opis obrazovnog procesa i ishoda djetetovog učenja (službeni dokument određene obrazovne ustanove) priprema se za roditelje i daje roditeljima. No, kako sadrži mnogo informacija koje mogu pomoći u lakšem prijelazu djeteta u školu, vrlo je važno potaknuti roditelje da ih podijele s djetetovim budućim učiteljima u školi.

Aktivnost opisala

Odgajateljica Evita Vēvere

4.1.3.3. Vrtić iz Slovenije

Naziv aktivnosti

Zajednički sastanak pedagogâ vrtića i škole te roditelja budućih prvoškolaca

Ime institucije

Osnovna škola heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu, Vrtić Polhek

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

- Jer ovo je rijetka praksa.
- Jer su roditelji izrazili zadovoljstvo ovakvim načinom dobivanja informacija.
- Jer suradnja škole i vrtića važna je za uspješno uključivanje djeteta u školu.

Svrha

1. Upoznati roditelje s bitnim karakteristikama djeteta u dobi od 5-6 godina po područjima – za što je ono već sposobno i kako kod kuće mogu poticati njegov razvoj.
2. Pružiti roditeljima sve potrebne informacije o upisu djeteta u školu i kako ga mogu pripremiti za polazak u školu.

Otrok pred vstopom v osnovno šolo

Pripravili:

Sabina Breznik, šolska svetovalna delavka
Nataša Lavič, svetovalna delavka vrtca

OŠ heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu in
vrtce Polhek

Ciljevi

1. Roditelji dobivaju osnovne informacije o tijeku upisa u školu (kada, gdje, kako).
2. Roditelji se upoznaju s pojmom zrelosti djeteta za polazak u školu i postupkom u slučaju da dijete još nije spremno za polazak u školu (odgoda školovanja).
3. Roditelji su upoznati s mogućim izazovima s kojima se djeca mogu suočiti prilikom polaska u školu.
4. Roditelji dobivaju konkretnе smjernice za promicanje razvoja svog djeteta u različitim razvojnim područjima.
5. Odgovaranje na pitanja roditelja o prijelazu djeteta iz vrtića u školu.

Učestalost

Jednom godišnje

Razdoblje provedbe

Veljača

Trajanje provedbe

1 sat

Od do

17.00–18.00 sati

Aktivnost inicira

Školski pedagog

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Školski pedagog (šalje poziv roditeljima, planira sastanak - putem Zooma ili uživo, priprema prezentaciju i prezentira, odgovara na pitanja roditelja)
- Pedagog u vrtiću (sudjeluje u prezentaciji, odgovara na pitanja roditelja)
- Ravnatelj (odgovara na pitanja roditelja)

Ciljne skupine

Roditelji budućih prvoškolaca

Materijali potrebni za realizaciju

- Projektor (ako je sastanak uživo) i bijela ploča
- Računalo
- PowerPoint prezentacija s ključnim informacijama

Metode i oblici rada

- Predavanje cijeloj grupi (roditelja)
- Razgovor s cijelom grupom (roditelja)

Koraci prije provedbe (planiranje)

Sastanak vrtičkog i školskog pedagoga prije roditeljskog sastanka (priprema prezentacije, podjela zadataka, dogovor o terminu, organizacija i izvedba sastanka)

Koraci provedbe u praksi

Uključivanje zajedničkog roditeljskog sastanka za roditelje budućih prvoškolaca u godišnje planove rada stručnih službi vrtića i škole.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

“Trebali smo to čuti puno prije.”

“To bismo trebali slušati još mnogo puta.”

Također, nakon sastanka, roditelji nam zahvaljuju e-poštom na korisnim informacijama.

Preporuke

Planiranje sastanka je lakše kada su vrtić i osnovna škola blizu ili u istoj zgradbi.

Aktivnost opisala

Nataša Lavrič, školska pedagoginja

4.1.3.4. Osnovna škola iz Hrvatske

Naziv aktivnosti

Poticajno roditeljstvo

Ime institucije

Osnovna škola „Braća Bobetko“ Sisak

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Uočili smo trend neredovitog pohađanja i izostajanja pa moramo unaprijediti kvalitetu suradnje s roditeljima. Pitamo se kako pomoći roditeljima da pomognu svojoj djeci.

Svrha

Učitelj osnažuje i podržava roditelje djece predškolske dobi u stvaranju poticajnog kućnog okruženja.

Pozitivni utjecaj na razvoj djeteta, djetetovo snalaženje u školskom okruženju i uspješan nastavak odgojno-obrazovnog procesa.

Glavne svrhe:

Djeca su upoznata s pravilima škole i načinom na koji se osobne stvari i pribor donose i pohranjuju u školi. To rezultira osnaživanjem samopouzdanja i motivacije za polazak u prvi razred, boljim međusobnim razumijevanjem i poštovanjem, stvorenim povjerenjem i osnaženim samopouzdanjem roditelja te njihove svijesti o vlastitoj ulozi u odgoju i obrazovanju djeteta.

Ciljevi

Učitelji i roditelji trebaju usmjeravati dijete kako bi ono razvilo i osnažilo sposobnost samoregulacije; usvajanje kulturnih navika; socijalne vještine (slušanje, postavljanje i odgovaranje na pitanja po uputama); upoznavanje puta od kuće do škole; upoznavanje školskih prostora; uspostavljanje odnosa s učiteljem i prijateljima iz budućeg razrednog odjeljenja; osnaživanje roditelja kroz teme vezane uz odgoj i obrazovanje i uvide o načinima na koje, kroz jednostavne aktivnosti u životu, svojoj djeci mogu pružiti prilike za nove spoznaje; upoznavanje učitelja i razvoj odnosa s njima.

Učestalost

Od travnja do lipnja (15 radionica) dva puta tjedno

Razdoblje provedbe

Na kraju ili na početku školske godine

Trajanje provedbe

90-120 minuta

Od do

Usred dana ili nakon nastave

Aktivnost inicira

Učitelj razredne nastave

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

Učitelj razredne nastave

Ciljne skupine

Djeca koja kreću u prvi razred i njihovi roditelji

Materijali potrebni za realizaciju

Didaktički materijali / slikovni materijali, slikovnice, pribor za pisanje i crtanje

Metode i oblici rada

Individualni rad, rad u paru i grupi

Koraci prije provedbe (planiranje)

Prije organiziranja radionica bilo je jako važno saznati koje teme iz područja odgoja djece zanimaju roditelje; razvoj prematematičkih i predčitačkih vještina kod djece; prava i obveze obitelji; učenje odraslih.

Organizacija:

- prostor i vrijeme održavanja radionice
- načini pozivanja roditelja (dizajn pozivnice, slanje)

Tehnička podrška u radu:

- Grad Sisak (didaktički materijali / slikovni materijali, slikovnice, pribor za pisanje i crtanje, piće, slatkiši...)
- ravnateljica, tajnica, spremackice i domar škole
- dan obilaska naselja i obitelji
- raspored radionica
- dolazak roditelja na radionice s djecom
- pozivanje roditelja koji ne žive u romskom naselju na radionice
- tijekom prvog dijela radionice roditelji obrađuju teme vezane uz odgoj i obrazovanje; u drugom dijelu roditelji sudjeluju s djecom u aktivnostima

Koraci provedbe u praksi

Planiranje radionica (struktura):

- **Zagrijavanje** – igre koje služe za stvaranje atmosfere
- **Razmjena iskustava** – korištenje aktivnosti s prethodne radionice
- **Edukativna tema** – osvještavanje roditeljskih vještina koje roditelji posjeduju i poticanje na zajedničku refleksiju i odluku o najprimernijim metodama odgoja njihove djece
- **Predčitačke i predmatematičke vještine** – kroz razne igre i aktivnosti potičemo roditelje na stvaranje poticajnog kućnog okruženja
- **Evaluacija** – u ovom dijelu roditelji i djeca su imali priliku izraziti svoje viđenje vođenja i rada na radionicama. Zaključujemo da su bili iskreni u ocjenjivanju, jer roditelji redovito dolaze i sa zadovoljstvom surađuju.
- **Pauza** – pauza je bila značajna za uspostavljanje pozitivnog odnosa i razmjenu naizgled usputnih informacija koje su nam bile vrlo važne za dobivanje prve slike o obiteljima s kojima radimo.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svrshodnost aktivnosti

- Kad smo počinjali, bili smo nesigurni, a sada nam je poraslo samopouzdanje. (roditelj)
- Radionice su bile korisne i drugačije. Moje će dijete naučiti više nego ja kada sam bila učenica. (roditelj)
- Jedva čekam utorak jer učimo nešto novo, igramo se i jedemo slatkiše. (dijete)

Preporuke

Primeri dejavnosti:

- Edukativne teme: roditeljstvo, razvoj samopoštovanja, razvoj poželjnih ponašanja kod djece, emocije, stilovi roditeljstva, polazak u školu

Aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina

- učenje slova pomoću imena članova obitelji, igra pronalaženja istih slova u prostoru, pravilno čitanje i izgovaranje slova, glumljenje priča koje se pripovijedaju na radionici i sl.

Aktivnosti za razvoj predmatematičkih vještina

- brojanje predmeta do 10, formiranje grupa do 10 predmeta, grupiranje predmeta (po boji, obliku), oblicima, prepoznavanje brojeva, zbrajanje broja 1, matematičke mozgalice

Aktivnost opisale

Refika Omerčehaić, učiteljica razredne nastave

Svetlana Balen, učiteljica engleskog jezika

4.1.3.5. Osnovna škola iz Latvije

Naziv aktivnosti

Susret učitelja prvog razreda s djetetom i njegovim roditeljem/ima

Ime institucije

5. Osnovna škola Valmiera

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo učinkovitoj praksi.

Svrha

Međusobno upoznavanje

Ciljevi

Za roditelja i dijete:

- upoznati učitelja
- upoznati školu i učionicu
- raspravljati o različitim pitanjima

Za učitelja:

- upoznati roditelje i dijete
- razgovarati o procjeni iz vrtića*
- raspravljati o različitim pitanjima

* Odgajatelji pripremaju – opis procjene djetetovih odgojno-obrazovnih ishoda učenja procjenjujući svaku vještinu u 7 područja (znanost, umjetnost, matematika, društvene i građanske kompetencije, tehnologija, jezik, zdravlje i fizički razvoj) s jednim od četiri slova/razine: S – počeo/la učiti; T – nastavlja svladavati; A – ovladao/la; P – u potpunosti ovladao/la.

Učestalost

Dvaput - svake godine

Razdoblje provedbe

Krajem kolovoza, prije polaska u 1. razred

Trajanje provedbe

30 minuta

Od do

Roditelji s učiteljem dogovaraju vrijeme sastanka.

Aktivnost inicira

Sastanak organizira vodstvo škole.

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Razrednik – zakazati sastanke sa svakom obitelji.
- Roditelji – na sastanku u lipnju roditelji biraju jedan od predloženih datuma i vremena za sastanak u kolovozu. Roditelji su dužni do početka kolovoza školi dostaviti zdravstveni karton djeteta i potvrdu predškolske ustanove o stjecanju programa predškolskog odgoja i obrazovanja te opis procjene iz vrtića.
- Roditelji i dijete – dolaze na susret u kolovozu

Ciljne skupine

- Djeca predškolske dobi prije polaska u školu
- Roditelji

Materijali potrebni za realizaciju

- Opis procjene odgojno-obrazovnih ishoda djeteta iz vrtića – ako su ga roditelji voljni podijeliti.
- Igra ili zadatak kako bi se kroz razgovor nemametljivo doznao više o djetetovim znanjima i vještinama.

Metode i oblici rada

Razgovor. Pitanja i odgovori.

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Sastanak učitelja i roditelja.
- Pročitajte opis procjene iz djetetovog vrtića.
- Biranje igre ili priprema zadataka kako bi se više saznalo o djetetovim znanjima i vještinama.
- Priprema prostora i programa za roditelje i djecu.
- Raspoređivanje stolova za razgovor s djetetom i roditeljima.
- Priprema malog poklona (oznake za knjigu, slatkiši itd.).
- Priprema igre (puzzle) ili vježbe bojanja kako bi dijete bilo zaokupljeno tijekom razgovora s roditeljima.

Koraci provedbe u praksi

Na sastanku učitelj prvo bolje upoznaje dijete. Učitelj traži od djeteta da se predstavi, ispriča više o svom domu, interesima i drugim temama o kojima dijete voli razgovarati. Nakon ovog uvoda učitelj potiče dijete da primjerice, napiše svoje ime na ploču, broji, pročita rečenicu i sl. (procjenjivanje djetetovih znanja i vještina). Nakon toga učitelj razgovara s roditeljima o djetetu i njegovim karakteristikama, dojmovima o vrtiću i periodu prijelaza, djetetovom zdravlju i o cijeloj obitelji te potiče roditelje da postavljaju i odgovara na sva njihova pitanja.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditela, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

- "Hvala vam što ste odgovorili na moja pitanja. Sada mi je sve lakše razumjeti." (citat roditelja)

Dječji citati:

- "Volim svoj razred!"
- "Jedva čekam prvi dan škole!"
- "Sviđa mi se što će imati mjesto za svoje stvari kao u vrtiću."

Preporuke

- Pažljivo pročitati opis procjene iz vrtića.
- Pripremljeni zadaci za dijete ne smiju biti previše komplikirani i trebaju biti na neki način individualizirani (odabratи odgovarajuće zadatke, ovisno o djetetovoj povratnoj informaciji).

Aktivnost opisala

Učiteljica Līga Veikšāne

4.1.3.6. Osnovna škola iz Slovenije

Naziv aktivnosti

Zajednički sastanak roditelja budućih prvoškolaca i pedagoga vrtića i škole

Ime institucije

Osnovna škola heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu, Vrtić Polhek

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

- Zato što se radi o rijetkoj praksi
- Zato što su roditelji izrazili zadovoljstvo ovakvim načinom informiranja.
- Zato što je suradnja vrtića i škole važna za uspješno uključivanje djeteta u školu.

Svrha

1. Roditelje upoznati s bitnim karakteristikama djeteta u dobi od 5-6 godina po područjima – za što je ono već sposobno i kako obitelj kod kuće može poticati njegov razvoj.
2. Pružiti roditeljima sve potrebne informacije o upisu djeteta u školu i kako ga mogu pripremiti za polazak u školu.

Ciljevi

1. Roditelji dobivaju osnovne informacije o tijeku upisa u školu (kada, gdje, kako).
2. Roditelji se upoznaju s pojmom zrelosti djeteta za polazak u školu i postupkom u slučaju da dijete još nije spremno za polazak u školu (odgoda upisa).
3. Roditelji su upoznati s mogućim problemima koje djeca mogu imati prilikom polaska u školu.
4. Roditelji dobivaju konkretnе smjernice za promicanje razvoja svog djeteta u različitim područjima.
5. Odgovaranje na pitanja roditelja o prijelazu djeteta iz vrtića u školu.

Učestalost

Jednom godišnje

Razdoblje provedbe

Veljača

Trajanje provedbe

1 sat

Od do

17.00–18.00 sati

Aktivnost inicira

Školski pedagog

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Školski pedagog (šalje poziv roditeljima, planira sastanak - putem Zooma ili uživo, sudjeluje u prezentaciji, odgovara na pitanja roditelja)
- Pedagog u vrtiću (sudjeluje u prezentaciji, odgovara na pitanja roditelja)
- Ravnatelj (odgovara na pitanja roditelja)

Ciljne skupine

Roditelji budućih prvoškolaca

Materijali potrebni za realizaciju

- Projektor (ako je sastanak uživo) i prezentacijska zidna ploča
- Računalo
- PowerPoint prezentacija s ključnim informacijama

Metode i oblici rada

- Predavanje cijeloj grupi (roditelji)
- Razgovor s cijelom grupom (roditelji)

Koraci prije provedbe (planiranje)

Sastanak predškolskog i školskog pedagoga prije roditeljskog sastanka (priprema prezentacije, podjela zadataka, dogovor o terminu, organizacija i provedba sastanka)

Koraci provedbe u praksi

Uvrštavanje zajedničkog roditeljskog sastanka roditelja budućih prvoškolaca u godišnji plan rada stručnih službi vrtića i škole.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditela, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

- "Zašto nemamo nijednog 'stričeka' (odgajatelja) u vrtiću da nas poučavaju." (dijete)
- "Ne govorim dovoljno dobro engleski, radije bih bila Slovenka." (dijete)

Preporuke

Lažje je Planiranje sastanka je lakše kada su vrtić i osnovna škola jedna pored druge ili u istoj zgradici.

Aktivnost opisala

Nataša Lavrič, pedagoginja u vrtiću

4.2. Pedagoški kontinuitet

4.2.1. Više o pedagoškom kontinuitetu

Pedagoški kontinuitet odnosi se na pedagoške aspekte koji utječu na proces prijelaza djeteta iz ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u osnovnoškolsko, uključujući kurikulume te pedagoške pristupe, standarde učenja i razvojne ciljeve, kao i strukturne aspekte koji utječu na dječja dnevna iskustva ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te iskustva osnovne škole. (OECD, 2017.).⁹

Pedagoški kontinuitet uključuje ujednačenu pedagošku praksu ili pristupe odgajatelja u radu u skupini s djecom u dobi prije polaska u školu te pedagošku praksu/pristupe učitelja u radu s učenicima prvog razreda. Ovdje mislimo na to kako odgajatelj i učitelj uspostavljaju interakciju s djecom, kako potiču interakciju među djecom, kako stvaraju poticajno okruženje za učenje (fizičko i psihičko), koje strategije poučavanja koriste, na koji način osiguravaju socijalnu uključenost u skupini ili razredu i sl. Naravno, pedagoški pristupi odgajatelja i učitelja nisu identični, rade s djecom različite dobi, ali se od njih očekuje da budu što ujednačeniji mogući. Pritom bi vrtić trebao utjecati na školu, a ne obrnuto.

⁹ OECD (2017). Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong. OECD Publishing: Pariz. <https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>

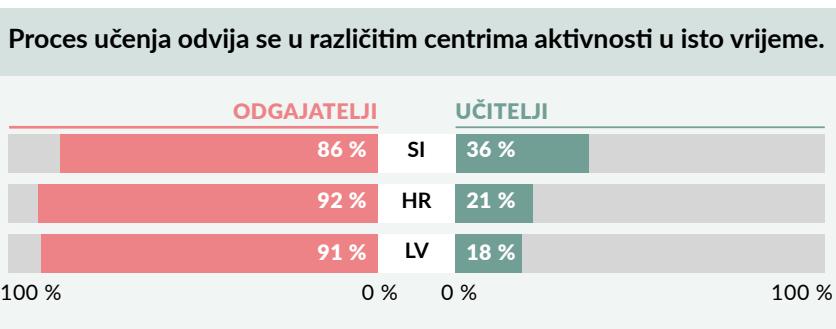
Ako nastojimo primjenjivati praksu usmjerenu na dijete, onda to znači da je prisutna u oba okruženja:

- Prostor je organiziran u centre aktivnosti.
- Proces učenja se odvija u različitim centrima aktivnosti u isto vrijeme.
- U prostoriji se nalaze plakati, fotografije, materijali, igračke, slikovnice, knjige i predmeti koji predstavljaju različite i višestruke identitete djece u razredu na način koji ne promiče stereotipe.
- Djeca su uključena u proces - s njima se razgovara o tome što već znaju o određenoj temi, što žele znati o temi i, na kraju procesa, o tome što su naučila.
- Proces učenja je organiziran na način da djeca rade individualno, u paru, u malim grupama i u velikoj grupi.
- Tijekom procesa učenja djeca mogu istraživati i eksperimentirati.
- Postoje rutine i procesi poput jutarnjeg kruga kojim se svi pozivaju na sudjelovanje i potiče osjećaj pripadnosti.
- Osigurano je aktivno učenje.
- Osiguravanje demokratskih procesa u skupini i razredu (djeca su uključena u donošenje odluka, djeca su uključena u kreiranje razrednih pravila...).
- Suradnja s roditeljima znači da se prema njima odnosimo kao prema partnerima.
- Praćenje i planiranje razvoja svakog djeteta kroz razvojne mape.
- Didaktički materijali i igračke su slobodno dostupni djeci za korištenje (materijali i igračke su djetetu nadohvat ruke i ono ih može samo uzeti).
- U prostoriji je djeci dostupan nestrukturirani materijal.
- Dječji radovi i drugi materijali izloženi su na zidovima u visini dječjih očiju.
- Trajanje procesa učenja nije definirano školskim zvonom.
- Struktura dana u vrtiću slična je strukturi dana u školi.

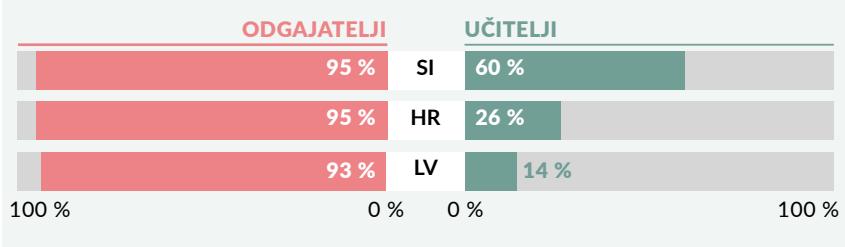
4.2.2. Pregled trenutnog stanja u praksi na razini pedagoškog kontinuiteta

U tablici u nastavku donosimo neke rezultate našeg istraživanja vezane za pedagoški kontinuitet.

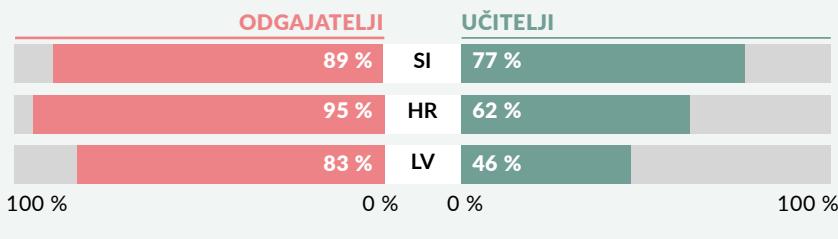
Prakse koje se provode u radu SVAKI DAN

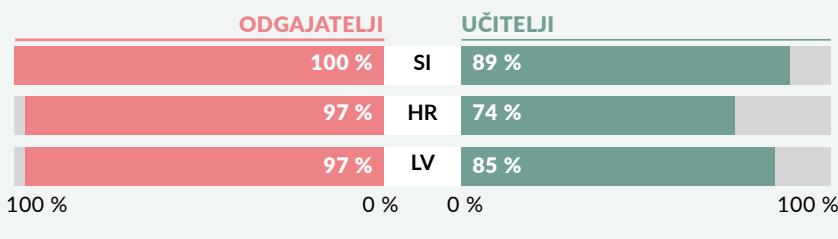
Dostupna su najmanje tri centra aktivnosti.

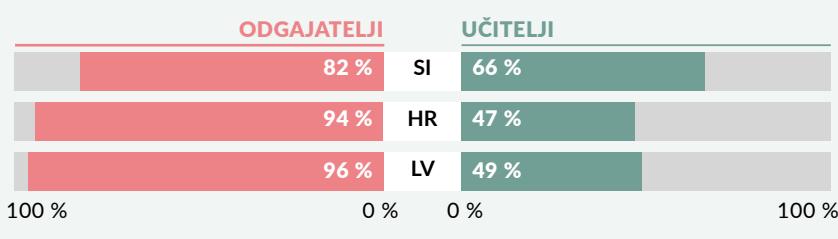
U prostoriji (u vrtiću i u učionici) postoji mirni dio gdje se dijete može izolirati od grupe ako je potrebno ili se odmoriti kada je umorno.

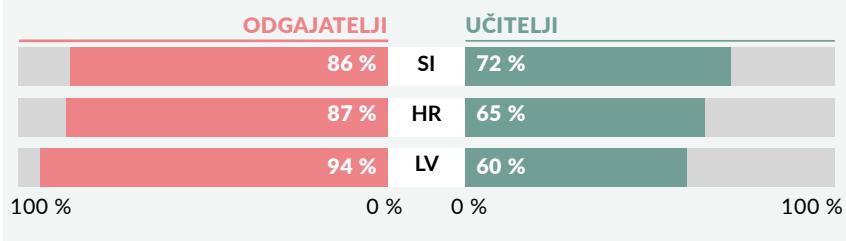
Didaktički materijal i igračke lako su dostupni djetetu za korištenje (materijali i igračke su djetetu na dohvrat ruke i ono ih može samo uzeti).

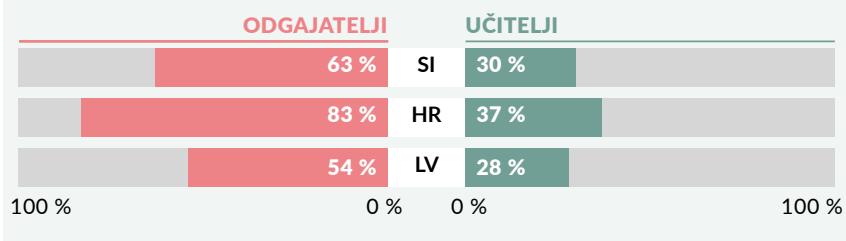
U prostoriji (u vrtiću i u učionici) djeci je dostupan nestrukturirani materijal.

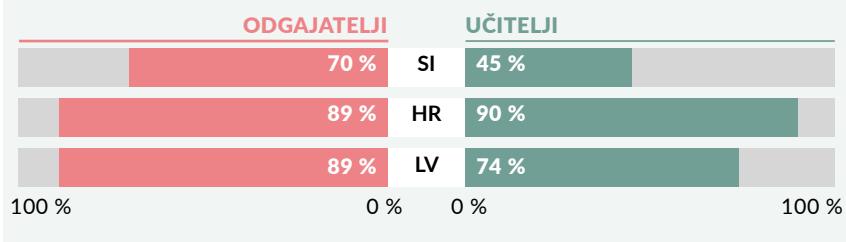
Proces učenja je organiziran tako da djeca rade individualno, u paru, u malim grupama i u velikoj grupi.

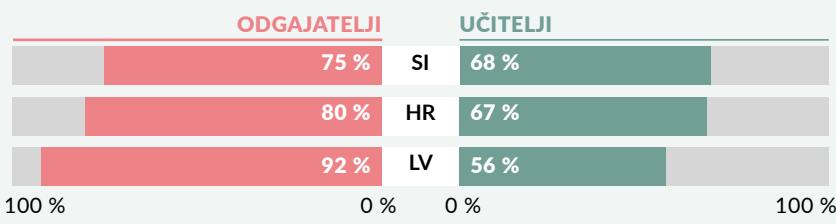
Tijekom procesa učenja djeci omogućujem istraživanje i eksperimentiranje.

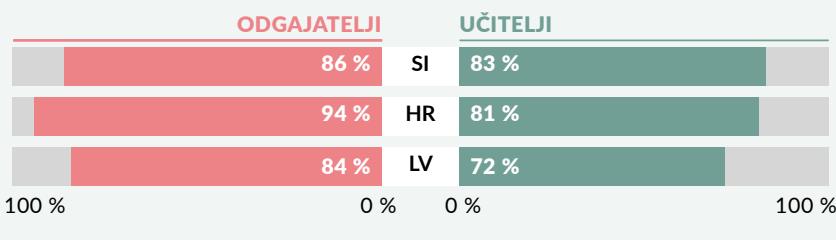
Potičem djecu da se međusobno podržavaju kao kritički prijatelji (pratim i usmjeravam njihov rad i ponašanje, ako je potrebno).

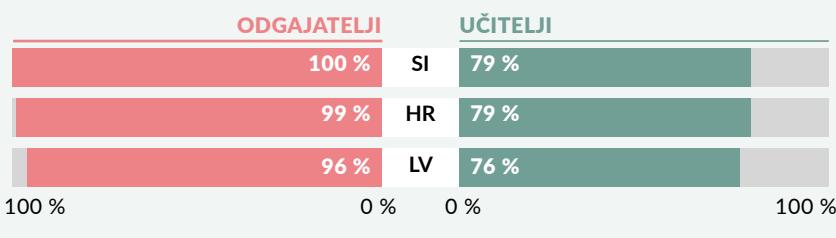
Početak dana posvećen je razgovoru s djecom o njihovim razmišljanjima i dojmovima koje žele podijeliti.

Planiram i provodim aktivnosti koje su usmjerenе na suradnju i brigu među djecom.

Djeci odgovaram zagrljajem, držim ih za ruke, uzimam u krilo i slično, kada izraze bilo kakvu potrebu za utjehom, pri dolasku/odlasku...

U nastavku su komentari koji se odnose na izjave u gornjoj tablici i koji pokazuju razlike u pedagoškoj praksi vrtića i škola. Neke od ovih razlika su i posljedica različitih konteksta zemalja koje su sudjelovale u istraživanju.

Razlika između odgajatelja i učitelja u ovim praksama pokazuje razlike u poimanju dječijih potreba za blizinom, utjehom i sigurnošću od strane odgajatelja i učitelja.

U Hrvatskoj odgajatelji i učitelji pružaju najviše mogućnosti za istraživanje i eksperimentiranje. Istovremeno, u istoj zemlji uočava se i najveća razlika između ove dvije profesionalne sredine. S ciljem osiguravanja kvalitetne pedagoške prakse i nesmetanog prijelaza iz vrtića u školu, važno je djeci pružiti mnoge prilike za istraživanje i eksperimentiranje u oba okruženja.

Vrlo slaba primjena centara aktivnosti u hrvatskim i latvijskim osnovnim školama može se objasniti

činjenicom da je uspostava centara aktivnosti u vrtičkom okruženju za učenje preporuka državnih smjernica predškolskog odgoja i obrazovanja, dok u odnosu na školsko okruženje takva uputa ne postoji. Stoga je školsko okruženje za učenje najčešće uređeno prema učiteljevom tradicionalnom frontalnom stilu poučavanja.

Razmislite o profesionalnom kontinuitetu u svojoj zemlji/na razini vaše institucije/vaše prakse:

- Znam li kako izgleda pedagoška praksa u vrtiću iz kojega djeca dolaze u našu školu u školi u koju se upisuju djeca iz našeg vrtića?
- Na koji način je ova praksa slična mojoj praksi?
- Koja je razlika?
- Što trebam promijeniti u svom radu kako bih pedagoške pristupe učinio koherentnijima u pogledu interakcije, strategija, okruženja za učenje i drugih aspekata?
- Pritom, kako mogu osigurati utjecaj vrtića na školu dogoditi, a ne obrnuto, itd.?

4.2.3. Primjeri dobre prakse pedagoškog kontinuiteta

4.2.3.1. Vrtić iz Hrvatske

Naziv aktivnosti

Jutarnji krug

Ime institucije

Dječji vrtić Sisak Novi, Sisak

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo učinkovitoj praksi.

Svrha

Jutarnji krug djeci daje osjećaj sigurnosti, mogućnost da svako dijete bude viđeno, da ga se čuje i da bude pozdravljen. Također jača osjećaj pripadnosti grupi.

Ciljevi

1. Izgradnja grupne kohezije
2. Razvoj samoregulacije i neovisnosti
3. Upravljanje osjećajima, razvijanje empatije
4. Razvoj vještina učenja (koncentracija, gledanje, slušanje, govor, opažanje)

Učestalost

Svakodnevno

Razdoblje provedbe

Svakog dana ujutro nakon doručka

Trajanje provedbe

15–20 minuta

Od do

Nakon doručka – oko 9.00–9.20 sati

Aktivnost inicira

Odgajatelj

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

Odgajatelj (odlučuje o temi i priprema materijale za aktivnosti)

Ciljne skupine

Djeca predškolske dobi (ista odgojna skupina)

Materijali potrebni za realizaciju

Tajne torbe ili kutije, igračke, kostimi, kratke priče, poezija, pjesme, prognostička karta, plakat "dani u tjednu"

Metode i oblici rada

- Rasprava u skupini
- Individualna demonstracija

Koraci prije provedbe (planiranje)

- 1) Donošenje odluke o temi
- 2) Priprema fizičkog okruženja (prostora) i materijala

Koraci provedbe u praksi

- 1) Najava početka jutarnjeg kruga korištenjem posebne riječi.
- 2) Početak grupnog plesa s pjevanjem koji se izvodi u krugu (kao dio grupne rutine). Nakon plesa svi sjedaju.
- 3) Jutarnji pozdrav (može se postići spajanjem verbalnog pozdrava s određenim pokretom – mahanje, stisak ruke, prijateljski dodir ili dodavanjem nekog predmeta).
- 4) Dijeljenje – razgovor o proteklom danu, vikendu s obitelji, osjećajima koji nas čine sretnima ili tužnim...
- 5) Grupna aktivnost – usmjerena na stjecanje akademskih vještina, razgovor o problemu...
- 6) Vijesti i najave – najava sadržaja koji će biti obrađeni taj dan.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

- „Meni je krug super, jer se dogovaramo da koristimo lijepo riječi.“ Lamija, 6 godina
- „U našem krugu imamo vijeće na kojemu raspravljamo o problemu i zajednički ga rješavamo.“ Mila, 6 godina

Preporuke

Za stvaranje rutine dobro je započeti s izvođenjem jutarnjeg kruga od najranije dobi (djeca u dobi od 2-3 godine). To se može postići jednostavnim formiranjem kruga, izvođenjem kratke grupne pjesme i pozdravljanjem jedni drugih.

Ako se provodi redovito i kasnije nastavlja provoditi u školi, može smanjiti nesigurnosti i stres tijekom prijelaza.

Aktivnost opisale

Tihana Barać, odgajateljica

Marija Šćetko, pedagoginja u vrtiću

4.2.3.2. Vrtić iz Latvije

Naziv aktivnosti

Samoprocjenjivanje djece u vrtiću

Ime institucije

Valmieras PII "Ezītis"

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o rijetkoj praksi

Svrha

Iskustvo samoprocjene kod djece pomaže u razvijanju pozitivnog stava prema procesu učenja, što će biti korisno u procesu prijelaza i pomaže djetetu da se bolje pripremi za samoprocjenu u školi, čime se osigurava kontinuitet.

Ciljevi

- Sposobnost djeteta da razgovara o svom procesu učenja.
- Sposobnost djeteta da uspoređuje svoje radove i vidi rast.
- Smanjivanje straha od pogreške i razumijevanje pogreške kao dijela učenja

Učestalost

Na kraju obrađene teme ili aktivnosti

Razdoblje provedbe

Tijekom cijele školske godine

Trajanje provedbe

Ovisi o djitetovoj spremnosti na provedbu samoprocjene. Proces samoprocjene uključuje razgovor s odgajateljem o tome zašto je dijete dalo konkretnu ocjenu svom radu.

Od do

Tijekom procesa učenja

Aktivnost inicira

Odgajatelj

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Odgajatelj (planiranje, organiziranje, provedba)
- Asistent odgajatelja (pomaže u organizaciji i realizaciji)

Ciljne skupine

Djeca predškolske dobi

Materijali potrebni za realizaciju

- 3 kante s naljepnicama sa simbolima za procjenu (pogledajte na slici ispod)
- plastificirane dječje kartice s imenima (pogledajte na slici ispod)

Metode i oblici rada

Samoprocjenjivanje, individualni razgovor

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Odrediti rezultat koji se želi postići u procesu učenja.
- Postavite kriterije procjenjivanja koji su razumljivi djetetu.

Koraci provedbe u praksi

- Upoznajte djecu s rezultatom aktivnosti učenja i s kriterijima procjenjivanja te i još jednom porazgovarajte o značenju svake naljepnice sa simbolom za procjenu.
- Nakon obavljenog rada dijete procjenjuje rezultat – stavlja svoju karticu s imenom u odgovarajuću kantu i zatim razgovara s odgajateljem.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svrshodnost aktivnosti

- Tako je teško raditi dobro, ali trudim se!
- Da, vidim da sam prije bojala preko rubova, ali sad sam pažljivije bojala!

Preporuke

Nastavak procesa samoprokcije u školi.

Aktivnost opisala

Odgajateljica Evita Vēvere

4.2.3.3. Vrtić iz Slovenije

Naziv aktivnosti

Centri aktivnosti za djecu predškolske dobi

Ime institucije

Osnovna škola heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu, Vrtić Polhek

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

To je način na koji svakodnevno radimo, a smatramo i da je dobra metoda odgojno-obrazovnog rada s djecom; moderan je i potiče dječju želju za učenjem tijekom cijelog života.

Svrha

Rad u centrima aktivnosti omogućuje individualizaciju i u potpunosti je usmjeren na dijete. Uz aktivno uključivanje u aktivnosti, dijete se razvija vlastitim tempom. Potiču se interakcije između djece i odraslih koje doprinose razvoju kvalitetnih međuljudskih odnosa. Djeca imaju izbor, čime se potiče samostalnost i odgovornost. Nudi mogućnosti učenja i stjecanja životno važnih znanja te razvoja vještina.

Ciljevi

- Učenje kroz igru, učenje iz osobnog iskustva.
- Pružanje razvojno primjerenih prilika za učenje za svako dijete – omogućavanje individualizacije.
- Poticanje dječje aktivnosti, suradnje među djecom, kreativnosti, samostalnosti, istraživanja, rješavanja problema.
- Aktivno učenje u malim grupama.

Učestalost

Svakodnevno

Razdoblje provedbe

Tijekom vrtićke godine

Trajanje provedbe

Jedna vrtićka godina

Od do

Cijeli dan

Aktivnost inicira

Odgajatelj, pomoćni odgajatelj

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

Odgajatelj, pomoćni odgajatelj

Ciljne skupine

Sva djeca u grupi

Materijali potrebni za realizaciju

Didaktički materijali /slikovni materijali, potrebni namještaj

Metode i oblici rada

- Metode: igre, razgovori, demonstracije, analiza, istraživanje, promatranje, slušanje, pričanje...
- Individualno, rad u paru, rad u grupi

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Opažanje djece
- Analiza
- Planiranje aktivnosti
- Organizacija prostora
- Priprema i izrada materijala

Koraci provedbe u praksi

- Planiranje i uređenje centara aktivnosti
- Priprema pomagala, nastavnih sredstava, didaktičkog i slikovnog materijala
- Provedba aktivnosti
- Načini opažanja, praćenje napredovanja, povratne informacije
- Evaluacija

Konkretno:

JUTARNJI SASTANAK

Ciljevi:

- djetetov osjećaj pripadnosti grupi;
- dijete uči o tome gdje živi njegovi vršnjaci;
- prepoznaće početni glas svog imena.

Metode: slušanje, izvještavanje, proizvoljno formiranje grupa

Oblici rada: zajednički, individualni

Didaktička sredstva: telefon, Bluetooth zvučnik, piši-briši flomaster, balon, kalendar, žigovi (vremenski simboli)

- Asistentica odgajateljice daje upute za prebrojavanje prisutne djece. Djeca se prebrojavaju i otkrivaju tko je odsutan. Šaljemo puse djeci koja nisu prisutna u mesta u kojima žive. Nakon toga slijedi ispisivanje dana i datuma na balon za ilustraciju dana i upisivanje toga kakvo je vrijeme u kalendar.
- Pokret uz pjesmu.
- Prezentacija centara aktivnosti.
- Podjela u skupine prema početnom glasu djetetovog imena (odgajatelj izgovara glas M, a Matias, Manja... raspoređeni su u ovaj centar aktivnosti). U sljedećem izboru centara, učitelj se brine da druga djeca prva isprobaju te aktivnosti.

CENTAR AKTIVNOSTI A (KNJIŽNICA)

Broj djece: 6

Ciljevi:

- dijete upoznaje ulogu knjižničara i člana knjižnice;
- dijete preuzima ulogu odrasle osobe;
- uči bonton u knjižnici;
- razvija komunikacijske vještine;
- uz knjigu doživjava radost, ugodu, zabavu;
- upoznaje knjigu kao izvor informacija;
- razvija maštu;
- razvija predčitačke i predpisačke vještine;
- uči samostalno pripovijedati.

Metode: tekstualni zadatak, igra uloga, razgovor, slušanje

Oblici: rad u parovima, individualni rad

Didaktička sredstva: knjige (edukativne, kartonske slikovnice, bajke, poezija, slikovnice za najmlađe, časopisi), naočale, ogrlica, papuče, računalo, pokazivači, jastučići za sjedenje, karte, telefon, bilježnica, olovke, bojice, posteri, pravila ponašanja , raspored

Kutak je podijeljen u dva dijela - na čitaonicu, u kojoj se nalaze časopisi, igre labirinta, križaljke i slično, te na dio sa slikovnicama i knjigama. Djeca dijele uloge. Knjižničar po potrebi stavlja naočale i u skladu s tim se odijeva. Njihova je zadaća prepisati ime člana knjižnice s iskaznicu u bilježnicu i savjetovati pri odabiru knjiga. Osoba koja posuđuje pregledava knjige i pokazuje ih knjižničaru koji uz ime upisuje broj posuđenih knjiga. Knjižničar organizira zapisnik čitanja i priča priče uz ilustracije u knjizi ili napamet. Nakon slušanja slijedi uprizorenje.

CENTAR AKTIVNOSTI B (KREATIVNI KUTAK)

Broj djece: 4

Ciljeve:

- dijete upoznaje proces nastanka knjige;
- razvija spretnost prstiju, finu motoriku;
- traži rješenja;
- razvija sposobnost mašte.

Metode: video, opažanje, brainstorming, evaluacija rada

Oblik rada: individualni

Materijal: računalo, različite vrste papira, ljepljivo, ljepljiva traka, klamerica, škare, rezac papira, časopisi, naljepnice

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=4XxCneGvmo0>

Djeca gledaju isječak koji prikazuje ručno izrađenu knjigu. Zatim razmišljaju o načinima izrade knjige od materijala dostupnog u vrtiću. Sama izrađuju knjigu, po potrebi traže pomoć svojih vršnjaka. Smišljaju priču i ilustriraju je. Predstavljaju svoj rad.

CENTAR AKTIVNOSTI C (URED)

Broj djece: 4

Ciljevi:

- razvijanje vještina prstiju, fine motorike;
- razvijanje točnosti i upornosti.

Metode: opažanje, demonstracija

Oblici rada: individualni

Materijal: pinceta, pom pom loptice, gumice, ploča s čavlićima, šablone za slova, uzorci, kinetički pjesak, gumbi različitih boja i veličina, radni listovi, narukvice s posudicama, glazba, slušalice

Djeca mogu birati između raznih aktivnosti. Pincetom ubacuju pom pom loptice u otvore. Pincetom skupljaju gume iz kinetičkog pjeska i razvrstavaju ih u posude prema veličini. Gomicama na ploči s čavlićima oblikuju uzorce. Prazne posudice vežemo objema rukama za djetetov zglob. Djeca s tanjura jedanput lijevom, a jednom desnom rukom skupljaju gume i razvrstavaju ih u posudice pričvršćene za ruke. Moraju paziti da ne razbacaju gume. U bilježnicu crtaju različite uzorce - od ravnih, zakriviljenih, kosih, okomito zatvorenih, nezatvorenih i drugih linija. Dok rade, slušaju glazbu ili priče po izboru.

CENTAR AKTIVNOSTI D (DRUŠTVENE IGRE)

Broj djece: 4

Ciljevi:

- dijete prepoznaće početni glas u riječi;
- razvija jezik na svim jezičnim razinama (od fonetske i morfološke do sintaktičke i semantičke).

Metode: objašnjavanje, rad sa sličicama

Oblici rada: individualni rad

Materijal: igra memorije

Prije igre pamćenja izvodimo vježbu za mozak i brojimo-određujemo dijete da započne igru. Igraju igru memorije. Izgovaraju početni glas riječi uz svaku sliku. Kada pronađu odgovarajući par, uz početni glas formiraju smislenu rečenicu.

Odgajatelji cijelo vrijeme pomažu djeci. Očekuje se duža prisutnost i pomoć u centrima B i D.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

Dječak se igra u centru za aktivnosti "knjižnice". Kada mu odgajateljica pridiše i kaže mu da bi htjela posuditi knjigu, dječak uzima naočale bez stakla (naočale za igru), "briše" ih u majicu i stavlja ih na lice. Zatim traži knjigu na polici.

Preporuke

Zamjena centara po potrebi. Predviđeno vrijeme igre u centru je 20-30 minuta. Kada dijete završi aktivnost, može otići u drugi centar gdje ima slobodnih mjestra.

Iste aktivnosti ostaju u centrima dok ih sva djeca ne isprobaju, sve dok traje interes; postoji mogućnost nadopunjavanja/promjene aktivnosti prema potrebama pojedinca.

Aktivnost opisala

Valerija Škrbec

4.2.3.4. Osnovna škola iz Hrvatske

Naziv aktivnosti

Jutarnji krug

Ime institucije

Osnovna škola „Braća Bobetko“ Sisak

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo učinkovitoj praksi

Svrha

Na primjer:

- Glavna svrha je podržati svako dijete da uspostavi pripadnost razredu uz razvoj razredne zajednice i kulture.
- Također pruža rutinu koja pozitivno utječe na razvoj samoregulacije i doprinosi neovisnosti i osjećaju sigurnosti u razrednom okruženju.
- Rutina kruga posebno je važna za djecu s teškoćama i neizostavni je dio njihova odgoja.

Ciljevi

Jutarnji krug odvija se uvijek na isti način svaki dan, s istim slijedom događaja:

1. Svi zajedno sjedimo u krugu i učitelj počinje s aktivnostima koje će predstaviti u nastavku.
2. Pozdrav – djeca se verbalno pozdravljaju (učenje verbalne komunikacije uz obavezan kontakt očima). Ovaj korak je važan za uspostavljanje socijalnog kontakta.
3. Kalendar – stavljamo današnji datum, dan u tjednu i vrijeme na razredni kalendar.
4. Najava aktivnosti za ovaj dan – dogovaramo raspored za cijeli dan. Na taj način djeca dobivaju osjećaj sigurnosti i mirnije proživljavaju dan jer znaju što slijedi.
5. Pjesma – za ugodan završetak jutarnjeg kruga pjevamo pjesmu „Pravo prijateljstvo“.

Učestalost

Svakodnevno

Razdoblje provedbe

Prvi školski sat

Trajanje provedbe

10-15 minuta

Od do

7.50-8.05 sati

Aktivnost inicira

Učitelj

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

Učitelj

Ciljne skupine

Djeca iz jedne razredne skupine

Materijali potrebni za realizaciju

Razredni kalendar

Metode i oblici rada

- Rasprava s cijelom skupinom djece
- Individualna demonstracija
- U parovima

Koraci prije provedbe (planiranje)

1. Donošenje odluka o temi, komponentama, fizičkom okruženju
2. Priprema opreme i materijala

Koraci provedbe u praksi

1. Jutarnji pozdrav – prilika za učenje imena i njihovo pravilno izgovaranje, razvoj verbalnih i neverbalnih komunikacijskih vještina, međusobno poštovanje (može se postići spajanjem verbalnog pozdrava s određenim pokretom – mahanje, stisak ruke, prijateljski dodir itd. ili dodavanjem nekog predmeta)
2. Dijeljenje – prilika da djeca nauče više jedni o drugima, razviju empatiju, vježbaju čekanje na red, verbalnu prezentaciju
3. Grupna aktivnost – može pridonijeti izgradnji vještina učenja, poslužiti kao lagani prijelaz na sadržaj koji će se obrađivati taj dan ili biti opuštajuća aktivnost za odmak od teških tema
4. Vijesti i najave – najava teme koja će se obrađivati

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svrshodnost aktivnosti

- „Vještine čitanja i pisanja nisu najvažnije, obično ih djeca vrlo brzo usvoje. Važnije je prilagoditi se, biti discipliniran, spremjan suradnju uz poštovanje ljudi oko sebe, a to se postiže u razredu mog djeteta u jutarnjem krugu.“ (roditelj)
- Djeca jako uživaju u Jutarnjem krugu i ne žele ga propustiti „Učiteljice, nikada neću zaboraviti naš jutarnji krug! To mi je bilo najljepše u školi!“ (dijete)

Preporuke

Slijediti korake jutarnjeg kruga i učiniti ga dijelom prakse

Aktivnost opisale

Refika Omerčehaić, učiteljica razredne nastave

Svetlana Balen, učiteljica engleskog jezika

4.2.3.5. Osnovna škola iz Latvije

Naziv aktivnosti

Samporocjenjivanje djeteta

Ime institucije

Osnovna škola Valmiera

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo rijetkoj praksi

Ciljevi

- Identificirati cilj aktivnosti – rezultat koji treba postići (na početku).
- Napraviti samoprocjenu znanja i vještina stečenih tijekom aktivnosti (na kraju).

Učestalost

Na kraju obrađene teme

Razdoblje provedbe

Tijekom cijele školske godine

Trajanje provedbe

Sam proces samoprocjene traje oko 5 minuta; više vremena potrebno je za samoprocjenu rada u projektu/grupi/paru.

Ovisi o rezultatu koji se želi postići.

Od do

Tijekom procesa učenja

Aktivnost inicira

Predmetni učitelj

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

Predmetni učitelj:

- Određuje znanja i vještine koje treba stići tijekom lekcije/aktivnosti.
- Priprema zadatke koji će pomoći u usvajanju novih znanja i vještina.
- Priprema samoprocjene za dijete.

Djeca:

- Upoznaju se sa znanjima i vještinama koje treba usvojiti tijekom aktivnosti.
- Izvršavaju zadatke koji pomažu u stjecanju novih znanja i vještina.
- Provode samoprocjenu.

Roditelji:

- Upoznaju se s djetetovom samoprocjenom i mogu prepoznati djetetova znanja i vještine u određenom području.

Ciljne skupine

Učitelji razredne nastave

Materijali potrebni za realizaciju

- Materijali za poučavanje potrebni za aktivnosti
- Materijali za samoprocjenu

Metode i oblici rada

Metode i oblici rada ovise o cilju koji se u aktivnosti želi postići te o vještinama i znanjima koja se usvajaju.

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Odrediti znanja i vještine koje dijete treba steći tijekom aktivnosti.
- Pripremiti zadatke koji će pomoći u usvajanju novih znanja i vještina.
- Pripremiti samoprocjenu za dijete.

Koraci provedbe u praksi

- Upoznati učenike s rezultatom koji se treba postići kroz aktivnost.
- Upoznati učenike sa zadacima koje će obrađivati na satu.
- Opažati i voditi učenike tijekom procesa učenja. Pomozite im i objasnite ako je potrebno.
- Razgovarati o važnosti samoprocjene i kriterija.
- Podijeliti samoprocjenu.
- Razgovarati o rezultatima samoprocjene.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svrshishodnost aktivnosti

Najčešće procjene djece:

- "Već to jako dobro znam. / Ja to već razumijem. / Ja to već mogu."
- "Još to moram naučiti."
- "Moram biti oprezniji..."
- "Sljedeći put ču to učiniti drugačije. / Sljedeći put pokušat ču to učiniti bolje."

Preporuke

- Kako bi proces prijelaza bio lakši, vrlo je važno nadovezivati se na vještine samoprocjene koje su djeca već stekla u predškolskoj dobi, koristeći tehnike i kriterije koji su djeci već poznati.
- Učitelj može prikupljati samoprocjene kako bi vidio što djeca već mogu i znaju, a na čemu trebaju raditi. Također pomaže u praćenju primjerenosti samoprocjena.
- Također, vrlo je važno razgovarati s djecom o samoprocjenama – zašto su baš na taj način procijenili svoj rad, što ih je navelo da tako misle i sl?

Aktivnost opisala

Učiteljica Līga Veikšāne

	S Dijete je započelo učiti	T Dijete nastavlja učiti	A Dijete je svladalo	P Dijete je dubinski svladalo
Znam odrediti parne i neparne brojeve.				
Znam imenovati dvoznamenkaste brojeve.				
Znam redoslijed brojeva do 100.				
Radim pažljivo.				

4.2.3.6. Osnovna škola iz Slovenije

Naziv aktivnosti

Centri aktivnosti i organizacija poučavanja u prvom razredu

Ime institucije

Osnovna škola heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

- Radi se o vrlo učinkovitoj praksi.
- Tako djeca brže i temeljitije usvajaju nova znanja i produbljuju naučeno.
- Potiče međusobno pomaganje i suradnju.

Svrha

Organizacijom nastave u centrima aktivnosti potiče se stjecanje novih znanja i njihovo utvrđivanje. Ovaj način rada djetetu nudi mogućnost sudjelovanja kao i povlačenja. Dostupni materijali mogu se koristiti kroz duži vremenski period; dijete ga koristi u skladu s vlastitim interesima i kao sredstvo za postizanje ciljeva učenja.

Rad u malim grupama je učinkovit, zahtijeva aktivnije sudjelovanje djece i potiče međusobno pomaganje i suradnju.

Ciljevi

- Centri aktivnosti omogućuju organizaciju poučavanja usmjerenog na dijete.
- Promoviraju djelovanje, inicijativu, autonomiju, konstruktivistički pristup, suradnju, odgovornost, uspješnost.
- Omogućuju aktivno učenje.

Učestalost

Nekoliko puta godišnje

Razdoblje provedbe

Tijekom cijele školske godine

Trajanje provedbe

Cijela školska godina

Od do

Cijelo jutro ili individualne lekcije/aktivnosti tijekom sata

Aktivnost inicira

Učitelj u razredu

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

Učitelji u prvom razredu

Ciljne skupine

Učenici prvog razreda

Materijali potrebni za realizaciju

Didaktički materijal, slikovni materijali

Metode i oblici rada

Individualni rad, rad u paru i grupi

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Organizacija prostorije
- Planiranje aktivnosti
- Priprema i izrada materijala

Konkretno: neki centri aktivnosti u učionici su stalni, poput centra za matematiku (teme se mijenjaju prema sadržaju koji se obrađuje i ponavlja). Neki od centara dodaju se prema temama i trenutnim aktivnostima (primjerice: ljudsko tijelo, osjetilni organi, vrijeme...)

Ponekad se rad organizira prema mogućnostima učenja. U tim slučajevima materijale za učenje ostavljamo neko vrijeme u učionici kako bi ih djeca mogla koristiti kad god žele.

Koraci provedbe u praksi

- Planiranje i uređenje centara aktivnosti
- Priprema pribora, sredstava, didaktičkih materijala, slikovnog materijala
- Provedba aktivnosti
- Metode opažanja, praćenje napretka, povratne informacije
- Evaluacija

Konkretno: centar za matematiku, centar čitanja i pisanja, centar za kreativno izražavanje, glazbeni centar i mirni centar (čitaonica)

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

Nakon što su djeca radila u centrima aktivnosti pitali smo ih što su naučila taj dan. Jedan od dječaka je rekao: "Danas uopće nismo učili, samo smo se igrali. Bilo je tako zabavno."

Preporuke

Mjesto mora biti organizirano prema jasno definiranoj svrsi i sadržaju lekcije ili teme. Sve aktivnosti moraju biti povezane i osmišljene prema kurikularnim ciljevima te u skladu sa sposobnostima i potrebama djeteta.

Granice među centrima moraju biti jasne, a materijali raspoređeni prema vještini koju učenici stječu ili vježbaju. U svakom centru pravila trebaju biti jasno prikazana (slikovno) i ne smiju se mijenjati.

Aktivnost opisale

Nataša Vesel Plos,

Helena Novak Obreza

4.3. Profesionalni kontinuitet

4.3.1. Više o profesionalnom kontinuitetu

Profesionalni kontinuitet je spremnost profesionalaca u vrtiću i učitelja razredne nastave da podrže dijete u procesu prijelaza u osnovno obrazovanje.

Profesionalni kontinuitet podrazumijeva sljedeće:

- profesionalci i ostali djelatnici prolaze odgovarajuće obrazovanje prije početka rada i pružene su im odgovarajuće prilike za profesionalni razvoj tijekom rada (uskladivanje razina i sadržaja obrazovanja prije početka rada, više prilika za profesionalni razvoj relevantnih za prijelaz iz vrtića u školu, prilike za zajednički profesionalni razvoj odgajatelja i učitelja, međuinstitucionalne zajednice učenja (odgajatelji, učitelji, pedagozi), itd.)
- potporu strukturnog i proceduralnog okruženja u kojem profesionalci rade (usporedivi radni uvjeti, plaće, doprinosi i beneficije te stupanj do kojeg se razine statusa i priznanja razlikuju između profesionalaca iz predškolske i osnovnoškolske ustanove, zakonske odredbe za razmjenu informacija, vrijeme i fizički uvjeti za suradnju itd.).

Profesionalni kontinuitet može se smatrati faktorom koji omogućuje ili je čak preduvjet za osiguranje kontinuiteta pedagoških i razvojnih praksi (OECD, 2017).¹⁰

Pokušamo li sve ovo sagledati konkretnije, profesionalni kontinuitet može se osigurati:

- ako postoji ujednačeno formalno obrazovanje odgajatelja i učitelja
- provođenjem daljnjih programa profesionalnog razvoja za obje ciljne skupine u isto vrijeme (Dakle, ako odgajatelji i učitelji istovremeno sudjeluju u zajedničkim edukacijama o određenim temama u vezi s osiguravanjem kvalitetnog prijelaza)
- zapošljavanjem odgajatelja kao još jednog profesionalca u prvom razredu (radi osiguranja pedagoškog kontinuiteta) ako sustav (kao u Sloveniji) omogućuje dva stručna djelatnika u razredu.
- cikličkim prelaženjem stručnjaka za rani i predškolski odgoj i obrazovanje iz vrtića u osnovnu školu ako sustav (kao u Sloveniji) omogućuje odgajateljima da budu 'u prelasku' između vrtića i škole – to znači da odgajatelj djecu predškolske dobi prati u 1. razred, ostaje s njima jednu godinu, a zatim se vraća u vrtić.
- formiranjem međuinstitucionalnih zajednica učenja koje su namijenjene zajedničkim stručnim susretima odgajatelja i učitelja u svrhu promišljanja vlastite pedagoške prakse i razvijanja zajedničkog razumijevanja onoga što je važno u ovom razdoblju itd.

¹⁰ OECD (2017). Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong. OECD Publishing: Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>

4.3.2. Pregled trenutnog stanja u praksi na razini profesionalnog kontinuiteta

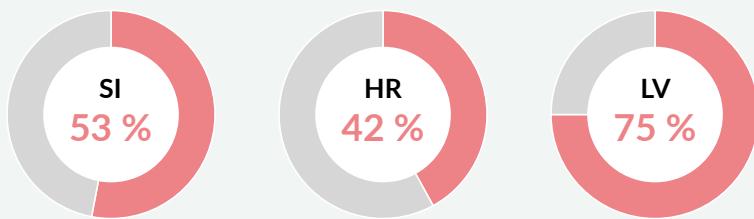
Upitali smo odgajatelje jesu li sudjelovali u zajedničkim edukacijama za odgajatelje i učitelje u zadnjih 5 godina.

Kao što se može vidjeti iz tablice u nastavku, dosta ih je izjavilo da su sudjelovali u takvim edukacijama, ali treba napomenuti kako u Sloveniji i Latviji većina ovih odgajatelja navodi da su u takvim edukacijama sudjelovali rjeđe od jednom godišnje u posljednjih pet godina, dok je većina učitelja iz Hrvatske izjavila da je takve edukacije pohađala više od jednom godišnje.

Također je važno naglasiti da iz odgovora sudionika i sadržaja edukacija koje su pohađali nije bilo moguće utvrditi odnosi li se sadržaj edukacija na osiguravanje kvalitetnoga prijelaza. U tom kontekstu, interpretacija ovih brojeva je poprilično nemoguća.

Odgajatelji

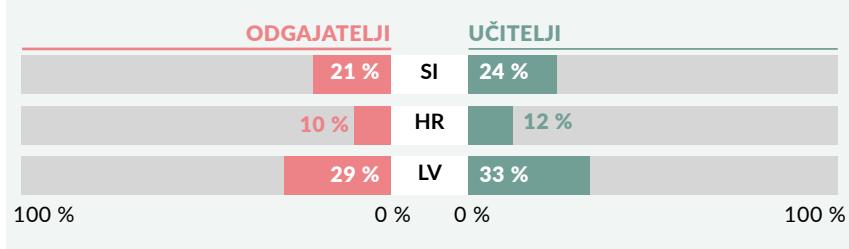
Sudjelovanje u zajedničkim edukacijama odgajatelja i učitelja u zadnjih 5 godina

Upitali smo odgajatelje i učitelje jesu li se opažali prakse u vrtiću/osnovnoj školi u prošloj vrtičkoj/školskoj godini.

Kao što je vidljivo iz donje tablice, samo trećina ili čak manje profesionalaca opažalo je praksu u skupini, odnosno razredu druge ustanove. No, treba naglasiti da bi taj postotak bio niži kada bi se radilo samo o posjetima isključivo s tim ciljem. Većina njih navodi da je to bio jednokratan događaj i najčešće u sklopu posjeta odgajatelj s djecom predškolske dobi i obrnuto.

Jeste li opažali praksu u vrtiću/osnovnoj školi u prošloj vrtičkoj/školskoj godini?

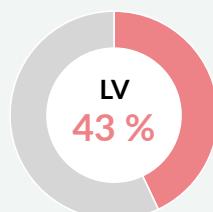
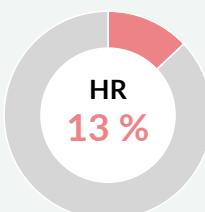
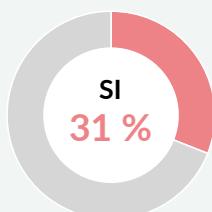
Učitelje osnovne škole pitali smo jesu li u protekloj školskoj godini sudjelovali na sastancima s odgajateljima s ciljem ujednačavanja odgojno-obrazovnih pristupa u vrtiću i osnovnoj školi.

Kao što je vidljivo iz donje tablice, neki profesionalci na razini sve tri zemlje sudjelovali su na sastancima s učiteljima razredne nastave s ciljem ujednačavanja odgojno-obrazovnih pristupa u vrtiću i osnovnoj školi. Većina onih koji su sudjelovali na ovakvim sastancima navela je kako se radilo o jednokratnom događaju, dok je većina učitelja koji nemaju takvo iskustvo navela kao razlog to da im takva mogućnost nije bila ponuđena.

Učitelji

Jeste li u protekloj školskoj godini 2018./19. sudjelovali na sastancima s učiteljima razredne nastave s ciljem objedinjavanja odgojno-obrazovnih pristupa u vrtiću i osnovnoj školi?

DA

Pitali smo slovenske odgajatelje imaju li iskustva cikličkog prelaska, odnosno toga da s djecom predškolske dobi iz svoje skupine prijeđu iz vrtića u školu, zaposle se u školi godinu dana i potom se vrate u vrtić.

Kao što je vidljivo iz tablice u nastavku, samo 2% ispitanih odgajatelja izjavilo je da ima ovakvo iskustvo, iako je ta mogućnost sustavno regulirana na državnoj razini. Za to postoji zakonska osnova i na temelju nje škola može zaposliti odgajatelje na godinu dana koji su u radnom odnosu u predškolskoj ustanovi.

Odgajatelji

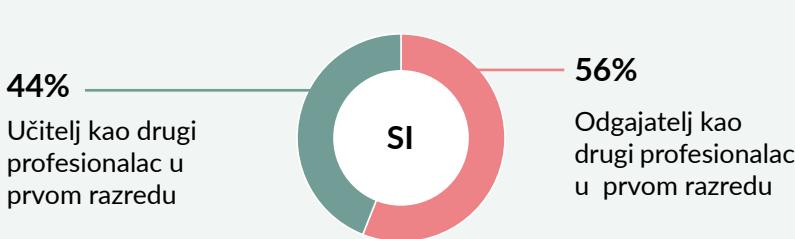

Slovenske učitelje smo zamolili da navedu stručnu spremu profesionalca koji s njima radi u razredu – zanimalo nas je li profesionalac s kojim rade u svom razredu odgajatelj ili učitelj.

Prema sljedećoj tablici, u nešto više od polovice slučajeva (56%) kao druga stručna osoba u prvom razredu zaposlen je učitelj, dok je u 44% slučajeva to odgajatelj. Ova mogućnost, koja je u Sloveniji također predviđena na državnoj razini kako bi se osigurao pedagoški kontinuitet, često je nerealizirana, jer je školskom vodstvu s organizacijskog gledišta mnogo lakše zaposliti učitelja (u ovom slučaju lakše je dogоворити замјену у slučaju bolovanja i sl.).

Učitelji

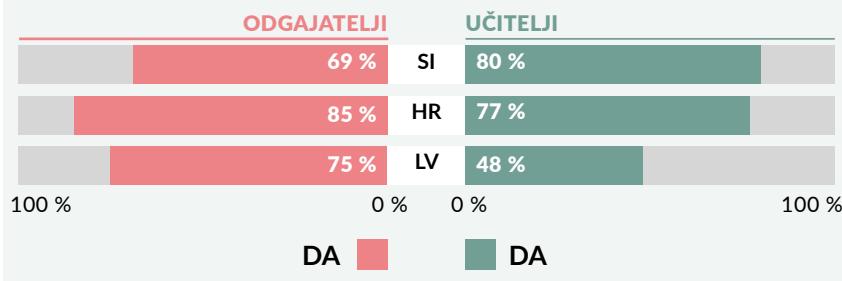
Molimo navedite obrazovanje drugog profesionalca u vašem razredu.

Pitali smo odgajatelje i učitelje bi li htjeli sudjelovati u dodatnim edukacijama na temu lakšeg prijelaza djece predškolske dobi u osnovnu školu s ciljem osiguravanja bolje podrške djeci u tom procesu.

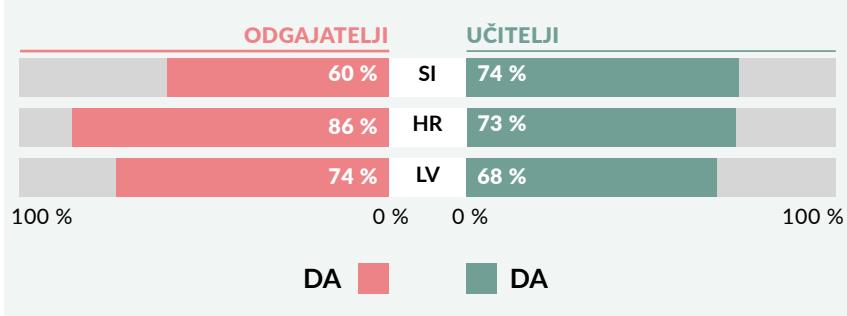
Kao što je vidljivo iz tablice u nastavku, oko 70% odgajatelja i učitelja iz sve tri zemlje htjelo bi sudjelovati u takvim prilikama za profesionalni razvoj. Jedino učitelji u latvijskim školama nisu toliko zainteresirani za tu mogućnost. Ovo su korisne informacije za ustanove u kojima se odgojno-obrazovni profesionalci obrazuju prije nego što započnu raditi te za pružatelje prilika za profesionalni razvoj.

Biste li pohađali dodatne edukacije na temu lakšeg prijelaza djece predškolske dobi u osnovnu školu s ciljem osiguravanja bolje podrške djeci u prijelazu?

Pitali smo odgajatelje hoće li, po njihovom mišljenju, redoviti susreti s učiteljima pridonijeti smanjenju razlika u okruženju za učenje između vrtića i osnovne škole. Isto smo pitanje postavili i učiteljima osnovnih škola.

Bi li, po Vašem mišljenju, redoviti sastanci s učiteljima pridonijeli smanjenju razlika u okruženjima za učenje između vrtića i osnovne škole?

Razmislite o profesionalnom kontinuitetu u svojoj zemlji/na razini vaše institucije/vaše prakse:

- Imam li informacije o zajedničkim edukacijama odgajatelja i učitelja?
- Koliko često ih pohađam?
- Ako takvih edukacija nema, kome mogu uputiti inicijativu?
- Jesam li u kontaktu s vrtićem iz kojega će sljedeće godine djeca krenuti u 1. razred? / Jesam li u kontaktu s učiteljem koji će iduće godine poučavati djecu iz moje skupine?
- Koliko često opažam praksu u vrtiću? / Koliko često opažam praksu u prvom razredu?
- Što slijedi nakon opažanja?
- Koje alate koristim za pomoć u opažanju?
- Imamo li međuinstитуцијалне zajednice učenja namijenjene zajedničkim stručnim susretima odgajatelja i učitelja radi refleksije o vlastitoj pedagoškoj praksi i razvijanja zajedničkoga razumijevanja onoga što je važno u ovom razdoblju i sl.? Ako ne, gdje mogu dobiti više informacija o tome?
- Tko može preuzeti inicijativu za to?

4.3.3. Primjeri dobre prakse u području profesionalnoga kontinuiteta

4.3.3.1. Vrtić iz Hrvatske

Naziv aktivnosti

Zajednice učenja odgojno-obrazovnih djelatnika

Ime institucije

Dječji vrtić Sisak Novi

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo rijetkoj praksi. Unutar našeg obrazovnog sustava postoji labava veza između predškolskih i školskih profesionalaca. U većini slučajeva rijetko surađuju, a još rjeđe imaju priliku upoznati se i učiti zajedno i jedni od drugih.

Svrha

Svrha je osnažiti profesionalce u vrtiću i osnovnoj školi (odgajatelje, učitelje i pedagoge) za pokretanje promjena i poboljšanje kvalitete rada ustanova na području prijelaza iz vrtića u školu.

Ciljevi

- Razviti zajedničko razumijevanje poticajnih okruženja za učenje među predškolskim i školskim stručnjacima
- Razgovarati i unaprijediti kvalitetu poučavanja
- Promatrati i reflektirati o videozapisima koji ilustriraju kvalitetnu praksu
- Razmijeniti primjere dobre prakse
- Pronalaziti i razvijati nove načine ostvarivanja pedagoškog i razvojnog kontinuiteta

Učestalost

Jednom mjesечно

Trajanje provedbe

Poslijepodne od 16.00 do 18.00 sati

Jedna godina

Od do

Od listopada do svibnja

Aktivnost inicira

Vodstva vrtića i škole

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Ravnatelj predškolske ustanove i škole (dogovaraju međusobnu suradnju i sudjelovanje u zajednici učenja)
- Pedagog u vrtiću (poziva i motivira odgajatelje u godini prije polaska u školu za sudjelovanje u zajednici učenja, sudjeluje u pronalaženju novih načina ostvarivanja pedagoškog i razvojnog kontinuiteta)
- Školski pedagog (poziva i motivira učitelje četvrtog razreda za sudjelovanje u zajednici učenja, sudjeluje u pronalaženju novih načina ostvarivanja pedagoškog i razvojnog kontinuiteta)
- Odgajatelj (priprema aktivnosti i didaktičke materijale potrebne za opažanje)
- Učitelj (priprema aktivnosti i didaktičke materijale potrebne za opažanje)
- Voditelj zajednice učenja (priprema dnevni red sastanaka, utvrđuje raspored sastanaka, moderira sastanke)

Ciljne skupine

- Odgajatelji koji rade s djecom predškolske dobi / u godini prije polaska u školu
- Učitelji prvog razreda
- Pedagozi u vrtiću i školi

Materijali potrebni za realizaciju

- Računalo
- Projektor
- Listovi za izradu akcijskog plana

Metode i oblici rada

- Prezentacija
- Opažanje
- Refleksija
- Rasprava s cijelom grupom

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Informiranje praktičara u vrtiću i školi o tome što je zajednica učenja
- Dogovaranje vremena i mjesta sastanaka
- Dogovaranje pravila ponašanja
- Odabir tema za unapređenje kvalitete

Koraci provedbe u praksi

1. Aktivnost zagrijavanja
2. Osvrt na provedene aktivnosti s prošlog sastanka – uz korištenje videa
3. Razvoj zajedničkog razumijevanja kvalitetne prakse – razgovor o jednom pokazatelju kvalitete na temelju korištenja različitih materijala i aktivnosti (zajedničko čitanje članaka ili poglavlja iz stručne literature, videa...)
4. Planiranje sljedećih koraka – izrada individualnih akcijskih planova – planiranje koje će se od raspravljenih ideja provesti u praksi do sljedećeg sastanka
5. Zatvaranje sastanka – zaključak i evaluacija

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

"Ubrzo nakon početka zajednice učenja, pomislila sam – što mi je ovo trebalo, kako će to raditi, a sada pred kraj potpuno sam se predomislila. Drago mi je što sam se uključila, kako se dobro osjećam, naučila sam puno o sebi i od drugih." (odgajateljica)

Preporuke

Sudjelovanje u zajednici učenja treba biti dobrovoljno jer to izravno utječe na motivaciju za obavljanje cjelokupnog posla.

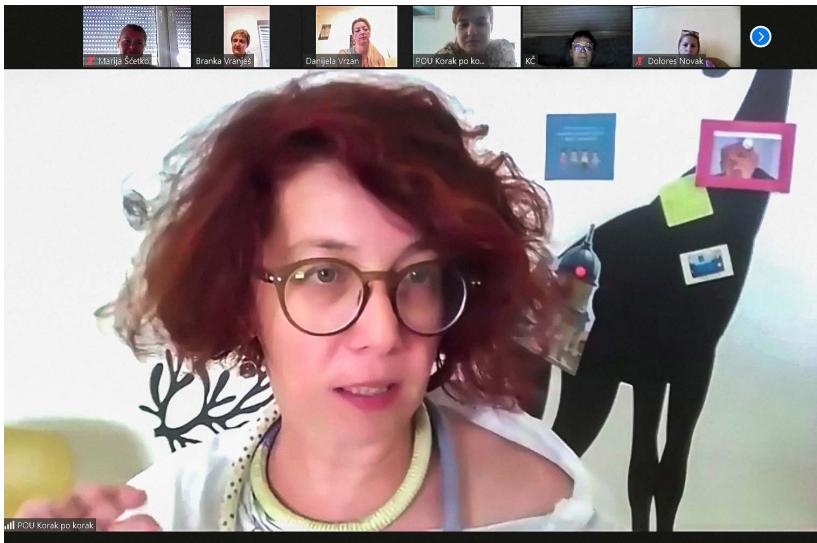

Aktivnost opisale

Sandra Kramarić, ravnateljica vrtića

Marija Šćetko, pedagoginja u vrtiću

4.3.3.2. Vrtić iz Latvije

Naziv aktivnosti

Sastanci razmjene iskustava za odgajatelje i učitelje prvog razreda između jedne škole i jednog vrtića.

Ime institucije

Valmieras PII "Ezītis"

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo učinkovitoj praksi

Svrha

Jačanje suradnje vrtića i škole te podizanje svijesti o njezinoj važnosti za kvalitetan prijelaz djeteta iz vrtića u školu

Ciljevi

- Izgradnja zajedničkog razumijevanja procesa prijelaza iz vrtića u školu
- Međusobno upoznavanje obiju institucija i njihove prakse kroz promatranje procesa učenja u vrtiću i rasprave
- Zajednički razvoj preporuka za promicanje praksi kvalitetnog prijelaza:
 - za učitelje – preporuke za usvajanje korisnih pedagoških metoda u 1. razredu škole
 - za odgajatelje – preporuke o potrebnim vještinama i znanjima za buduće prvoškolce

Učestalost

Jednom godišnje

Razdoblje provedbe

Ožujak

Trajanje provedbe

2-3 sata

Od-do

9.00-12.00 sati

Aktivnost inicira

Ravnatelj vrtića i zamjenik ravnatelja vrtića

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Ravnatelj vrtića i zamjenik ravnatelja – dogovaraju s ravnateljima određene škole mogući datum i vrijeme sastanka.
- Zamjenik ravnatelja – planira i organizira tijek sastanka, informira o sastanku i dogovara sudjelovanje s odgajateljima i njihovim pomoćnicima.
- Odgajatelji (djeca predškolske dobi, u zadnjoj godini prije škole) – demonstriraju proces učenja i sudjeluju u raspravi nakon demonstracije.
- Asistent odgajatelja – sudjeluje u organizaciji procesa učenja tijekom demonstracije.

Ciljne skupine

- Učitelji
- Odgajatelji (djece predškolske dobi, u zadnjoj godini prije škole)

Materijali potrebni za realizaciju

Računalo, kamera i internetska veza, ako se sastanak odvija na daljinu – virtualno ili ako je predškolska ustanova odlučila pokazati i neke snimljene procese učenja.

Metode i oblici rada

- Demonstracija procesa učenja.
- Razgovor s cijelom grupom (odgajatelji, učitelji, zamjenik ravnatelja).

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Dogovor o datumu i vremenu.
- Zamjenik ravnatelja obavještava odgajatelja i njihove pomoćnike o posjeti učitelja razredne nastave.
- Priprema pitanja i preporuka za učitelje razredne nastave.
- Odgajatelji obavještavaju djecu grupe o posjeti učitelja razredne nastave.

Koraci provedbe u praksi

- Učitelji dolaze u vrtić i dočekuju ih ravnatelj i zamjenik ravnatelja.
- Učitelji razredne nastave opažaju proces učenja.
- Rasprava s cijelom grupom (odgajateljima, učiteljima, zamjenikom ravnatelja) o opažanom procesu učenja u vrtiću te o sličnostima i razlikama između procesa učenja u obje ustanove.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditela, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

Učitelji razredne nastave:

- "Pronašli smo referentnu točku od koje može krenuti proces učenja budućih prvoškolaca";
- "Predškolska djeca su puno razvijenija i obrazovanija nego što smo mislili".

Preporuke

Redovita razmjena iskustava između odgajatelja i učitelja vrlo je korisna. Ne pruža samo priliku za razumijevanje dinamike dječjeg ponašanja i učenja, već također pomaže u jačanju suradnje izgrađene na razumijevanju između vrtića i škole. Jedan sastanak nije dovoljan kako bi se osigurao kvalitetni prijelaz, ali može poslužiti kao dobra polazna točka za buduću suradnju i partnerstvo.

Aktivnost opisale

Odgajateljica Evita Vēvere

4.3.3.3. Vrtić iz Slovenije

Naziv aktivnosti

Stručni susreti (aktivi) odgajatelja i učiteljica I. trijade

Ime institucije

Osnovna škola heroja Janeza Hribarja i vrtić Vrtec Polhek, Stari trg pri Ložu

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo učinkovitoj praksi

Svrha

Osigurati bolju suradnju škole i vrtića te pomoći djeci da međusobno surađuju.

Ciljevi

- Razmjena iskustava i primjera dobre prakse, kreiranje akcijskih planova
- Rješavanje dilema i problema
- Suradnja škole i vrtića

Učestalost

Dva puta godišnje

Razdoblje provedbe

Studen/presinac i lipanj

Trajanje provedbe

Jedan sat

Od-do

15.00–16.00 sati

Aktivnost inicira

Ravnatelj škole i asistent za predškolski odgoj i obrazovanje

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Voditelj sastanka (priprema sadržaj sastanka, šalje pozive učiteljima i odgajateljima, vodi sastanak)
- Odgajatelji/učitelji – (Pripremaju različite materijale, prijedloge, dileme, po potrebi. Izvještavaju o zadacima dobivenima na prethodnom sastanku. Pripremaju zajedničke aktivnosti za djecu.)

Ciljne skupine

Odgajatelji/učitelji

Materijali potrebni za realizaciju

- Računala
- Pametna ploča

Metode i oblici rada

- Predavanje cijeloj grupi odgajatelja i učitelja
- Razgovor s cijelom grupom odgajatelja i učitelja, pojedinačno i u paru

Koraci prije provedbe (planiranje)

1. Voditelj priprema sadržaj sastanka, šalje pozivnice.
2. Voditelj priprema različite materijale, ako je potrebno.
3. Odgajatelji i učitelji se pripremaju za sastanak; daju različite materijale i pripremaju izvješće o dosadašnjem radu.

Koraci provedbe u praksi

1. Susret profesionalaca u prikladnom prostoru škole
2. Predstavljanje dnevnog reda aktiva i vođenje, usmjeravanje sastanka
3. Formiranje grupa koje će raditi zajedno (jedna grupa iz vrtića i jedna iz škole)
4. Izrada akcijskog plana, izvještavanje o proteklom radu
5. Inicijative, prijedlozi, planovi

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svrshodnost aktivnosti

Kad smo krenuli sa zajedničkim aktivima vrtića i škole, često smo razmišljali o svrsi susreta, bili smo skeptični, možda smo čak mislili da su besmisleni. Naravno, svaki početak je težak. Ali kada sada pogledamo unazad, na cijelom putu kojim smo išli, vidimo napredak i to da su svi strahovi bili suvišni. Često se smijemo našim početnim brigama i otporima i šalimo se na taj račun.

Preporuke

Nakon nekoliko sastanaka ustanovili smo da se mogu uključiti i stariji učenici. Stoga bismo predložili da možda djeca predškolske dobi razgovaraju o svojim hobijima, sudjeluju u zanimljivim aktivnostima ili samo pomažu oko ručka.

Aktivnost opisala

Mirjam Štefančič

4.3.3.4. Osnovna škola iz Hrvatske

Naziv aktivnosti

Međuinstitucionalna opažanja prakse

Ime institucije

Osnovna škola "Braća Bobetko Sisak", Sisak

Svrha

Dobiti uvid u praksu praktičara iz druge ustanove i stvoriti zajedničko razumijevanje pojedinih pedagoških koncepata među praktičarima.

Ciljevi

1. Međusobno upoznavanje i razvoj povjerenja između predškolskih i školskih praktičara
2. Dijeliti ideje i stručnost
3. Omogućiti prilike za razgovor o izazovima i uspjesima s kolegama kojima vjerujemo

Učestalost

Svaki mjesec tijekom jedne školske godine

Razdoblje provedbe

Od listopada do svibnja

Trajanje provedbe

- Ako je putem Zoom platforme uz korištenje videa – 16.00–17.30
- Ako je uživo uz opažanje prakse – 9.00–10.30/11.00

Od-do

Oko 1,5-2 sata

Aktivnost inicira

Pedagozi u vrtiću i školi

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Odgajateljica (priprema aktivnosti i didaktičke materijale potrebne za opažanje)
- Učiteljica (priprema aktivnosti i sredstva za poučavanje te didaktičke materijale potrebne za opažanje)
- Pedagoginja u vrtiću (poziva i motivira odgajatelje koji rade s djecom u godini prije njihovog polaska u školu na sudjelovanje u opažanju, sudjeluje u izradi videa)
- Školska pedagoginja (poziva i motivira učitelje I. razreda na sudjelovanje u opažanju, sudjeluje u izradi video zapisa)
- Ravnateljice vrtića i škole (dogovaraju međusobnu suradnju i sudjelovanje u opažanju prakse)

Ciljne skupine

- Odgajatelji koji rade s djecom u godini prije njihovog polaska u školu
- Učiteljice prvog razreda
- Pedagozi u vrtiću i školi

Materijali potrebni za realizaciju

- Video kamera
- Računalo
- Projektor
- Alati za opažanje

Metode i oblici rada

- Individualna demonstracija
- Opažanje
- Samorefleksija
- Rasprava i refleksija u cijeloj grupi

Koraci prije provedbe (planiranje)

1. Formiranje grupe praktičara
2. Izrada vremenskog plana provedbe
3. Dogovaranje načina opažanja i refleksije
4. Planiranje aktivnosti za opažanje i priprema potrebnih sredstava za poučavanje i didaktičkih materijala
5. U slučaju sastanka putem Zooma, provedba aktivnosti i izrada videa

Koraci provedbe u praksi

1. Igra zagrijavanja
2. Samorefleksija odgajatelja i učitelja (odgajatelj/učitelj čija praksa se opaža navodi fokusno područje prakse koje će se opažati i analizirati te govoriti o očekivanjima i povratnim informacijama koje želi dobiti kroz refleksiju kolega)
3. Razgovor prije opažanja prakse (odgajatelj/učitelj daje kontekst opažanju koji može pomoći profesionalcima da razumiju pozadinu lekcije/aktivnosti koje se opažaju; također daje priliku za razvoj povjerenja među praktičarima)

4. Opažanje prakse (profesionalci koji opažaju mogu bilježiti činjenice koje vide ili čuju)
5. Refleksija odgajatelja/učitelja i profesionalaca koji opažaju (opažani odgajatelj/učitelj kratko govori o provedenim aktivnostima te o svojim opažanjima i dilemama; profesionalci koji su opažali postavljaju pitanja, traže pojašnjenja, iznose svoja iskustva, daju ideje za poboljšanje, opažani odgajatelj/učitelj može komentirati refleksiju i ima priliku reći za koje prijedloge misli da će biti korisni)
6. Razgovor nakon opažanja (svatko ima priliku reći što je naučio, o čemu razmišlja, što će primijeniti u svojoj praksi...)

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svrshodnost aktivnosti

Prvi put sam imala priliku vidjeti što se i kako radi u vrtiću. Moram priznati da sam mislila kako se djeca u vrtiću samo igraju. Sada vidim kako djeca predškolske dobi igrajući se mogu puno napraviti i naučiti. (učiteljica)

Preporuke

Kako bi se postigli najbolji rezultati, preporučujemo da se međuinstitucionalna promatranja prakse provode unutar zajednice učenja odgojno-obrazovnih djelatnika.

Prema našem iskustvu, potrebno je više vremena da se izgradi povjerenje među praktičarima ako se sastanci odvijaju putem Zooma ili drugih platformi, posebno ako se praktičari ne poznaju otprije.

Aktivnost opisale

Refika Omerćehaić, učiteljica razredne nastave

Svetlana Balen, učiteljica engleskog jezika

4.3.3.5. Osnovna škola iz Latvije

Naziv aktivnosti

Zajednička aktivnost učenja za odgajatelje i učitelje regije Valmiera – razmjena iskustva procesa učenja za istu djecu u vrtiću i prvom razredu

Ime institucije

5. Osnovna škola Valmiera

Zašto izdvajamo ovaj primjer?

Radi se o vrlo inovativnoj praksi.

Svrha

Omogućavanje laganog prijelaza kroz upoznavanje s metodama rada u vrtiću i prvom razredu.

Ciljevi

- 1) Prikazati video lekcije u kojima je prikazana struktura i različite metode poučavanja lekcije
- 2) Raspraviti o uobičajenim i različitim metodama i tehnikama poučavanja u vrtiću i osnovnoj školi
- 3) Odgovoriti na pitanja kolega o lekciji

Učestalost

Jednom godišnje, dvije godine zaredom

Razdoblje provedbe

Veljača ili ožujak

Trajanje provedbe

Sastanci u trajanju od 2-3 sata, svaki dan tijedan za redom

Od-do

14.00–17.00 sati

Aktivnost inicira

Relevantna pedagoška udruga / Lokalne vlasti / Koordinatori za predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje na razini općine

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Relevantna pedagoška udruga / Lokalne vlasti / Koordinatori za predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje na razini općine
- Odgajatelji koji rade s djecom u dobi od 6 godina
- Učitelji razredne nastave koji će raditi s istom djecom (u 1. godini aktivnosti).
- Učitelji razredne nastave koji rade s istom djecom (u drugoj godini aktivnosti).

Ciljne skupine

Odgajatelji i učitelji regije Valmiera

Materijali potrebni za realizaciju

Materijali za poučavanje, kamera, računalo, mikrofon

Metode i oblici rada

- Prezentacija video lekcije
- Rasprava

Koraci prije provedbe (planiranje)

70 odgajatelja i učitelja snima svoje sate/aktivnosti i reflektira o metodama poučavanja koje koriste u svojim skupinama/razredu.

Koraci provedbe u praksi

Na jednom sastanku prikazuje se 5-7 videozapisa grupiranih oko određenih tema (odgajatelji i učitelji mogu odlučiti prisustvovati aktivnosti učenja o određenoj temi). Nakon toga se raspravlja o strukturi i različitim metodama poučavanja u vrtiću i osnovnoj školi, i zajedno istražuje načine za približavanje ovih praksi kako bi se omogućio kvalitetan prijelaz.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svrshodnost aktivnosti

Komentari odgajatelja i učitelja tijekom virtualnog sastanka:

- “Sada poznajem dnevnu rutinu u osnovnoj školi.”
- “Pokušat ću koristiti i jutarnji krug u školi. To bi moglo pomoći djeci da se pripreme za dan.”
- “Djeca puno vremena provode vani, pa i zbog učenja. I ja ću probati.”
- “Bilo je korisno vidjeti aktivnosti djece u centrima.”
- “Vidio sam pravi proces učenja u školi. Svakodnevno ću koristiti neke ideje.”

Preporuke

Ovi susreti su vrlo korisni za odgajatelje koji će sljedeće godine raditi s djecom predškolske dobi te za učitelje osnovnih škola koji će poučavati učenike 1. razreda. Provedba ove zajedničke aktivnosti učenja putem interneta omogućuje uključivanje velikog broja profesionalaca.

Aktivnost opisala

Dace Ciguze, učiteljica u osnovnoj školi

4.3.3.6. Osnovna škola iz Slovenije

Naziv aktivnosti

Uloga pomoćnog učitelja (drugog učitelja)/odgajatelja u prvom razredu

Ime institucije

Osnovna škola heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu

Svrha

Svojim metodama odgajatelj kao pomoćni učitelj (drugi učitelj) u razredu daje drugačiji, blaži pristup poučavanju. Svojim iskustvom i znanjem u radu s mlađom djecom u kontekst škole uvode drugačije metode i oblike rada. Vrlo je važna suradnja između učitelja razredne nastave i odgajatelja jer djeca u ovoj fazi razvoja najviše uče kroz didaktičke igre, slikovni materijal, kretanje i drugo.

Bitno je da oba profesionalca planiraju, provode i evaluiraju aktivnosti te rade zajedno kao tim.

Ciljevi

- Zajedničko planiranje rada i aktivnosti za postizanje zadanih ciljeva.
- Zajedničko poučavanje.
- Zajedničko praćenje i procjenjivanje rada i napretka djeteta.
- Zajednička priprema aktivnosti prema individualnim potrebama, ali i razreda u cjelini.

Učestalost

Prema standardnom broju učenika u prvom razredu utvrđuje se:

- 10 sati za 15 do 23 učenika
- 15 sati za 24 do 28 učenika

Razdoblje provedbe

Prijepodne

Trajanje provedbe

Godina dana

Od-do

1. rujna – 24. lipnja

Aktivnost inicira

/

Osobe koje sudjeluju u organizaciji, planiranju i provedbi aktivnosti te njihovi zadaci

- Učitelj razredne nastave i odgajatelj
- Ravnatelj škole (okuplja radni tim)

Ciljne skupine

Učenici prvog razreda

Materijali potrebni za realizaciju

/

Metode i oblici rada

Kontinuirano pregovaranje, praćenje i procjenjivanje, planiranje, poučavanje

Koraci prije provedbe (planiranje)

- Odabir radnog tima (ravnatelj škole)
- Planiranje aktivnosti poučavanja
- Priprema pribora i sredstava za poučavanje
- Provedba aktivnosti
- Načini opažanja i praćenja napretka, povratne informacije
- Procjenjivanje

Koraci provedbe u praksi

- Dijeljenje i razmjena ideja između odgajatelja i učitelja.
- Podjela uloga u poučavanju prema snažnijim područjima – distribucija znanja i vještina.
- Mogućnost pažljivog praćenja napretka učenika.
- Poučavanje se dodatno individualizira, diferencira i personalizira.

Anegdotski zapis/izjava djeteta, roditelja, koja potvrđuje svršishodnost aktivnosti

- Djeca koja pohađaju prvi razred često igraju igre uloge u slobodno vrijeme. Tijekom opažanja dva učenika često dijele ulogu učitelja.
- Jedno je dijete ponosno reklo: "Imam dvije učiteljice i one su najbolje učiteljice u našoj školi. Volio bih da ostanu s nama do 9. razreda."

Preporuke

Suradnja odgajatelja i učitelja razredne nastave posebno je korisna za učenike. Imaju tendenciju biti uspješniji i motiviraniji za rad; poučavaju na zanimljiv način i po mogućnosti u manjim grupama. U tom smislu oba profesionalca imaju više mogućnosti izbliza promatrati djecu i pratiti njihov napredak u učenju i znanju.

Aktivnost opisale

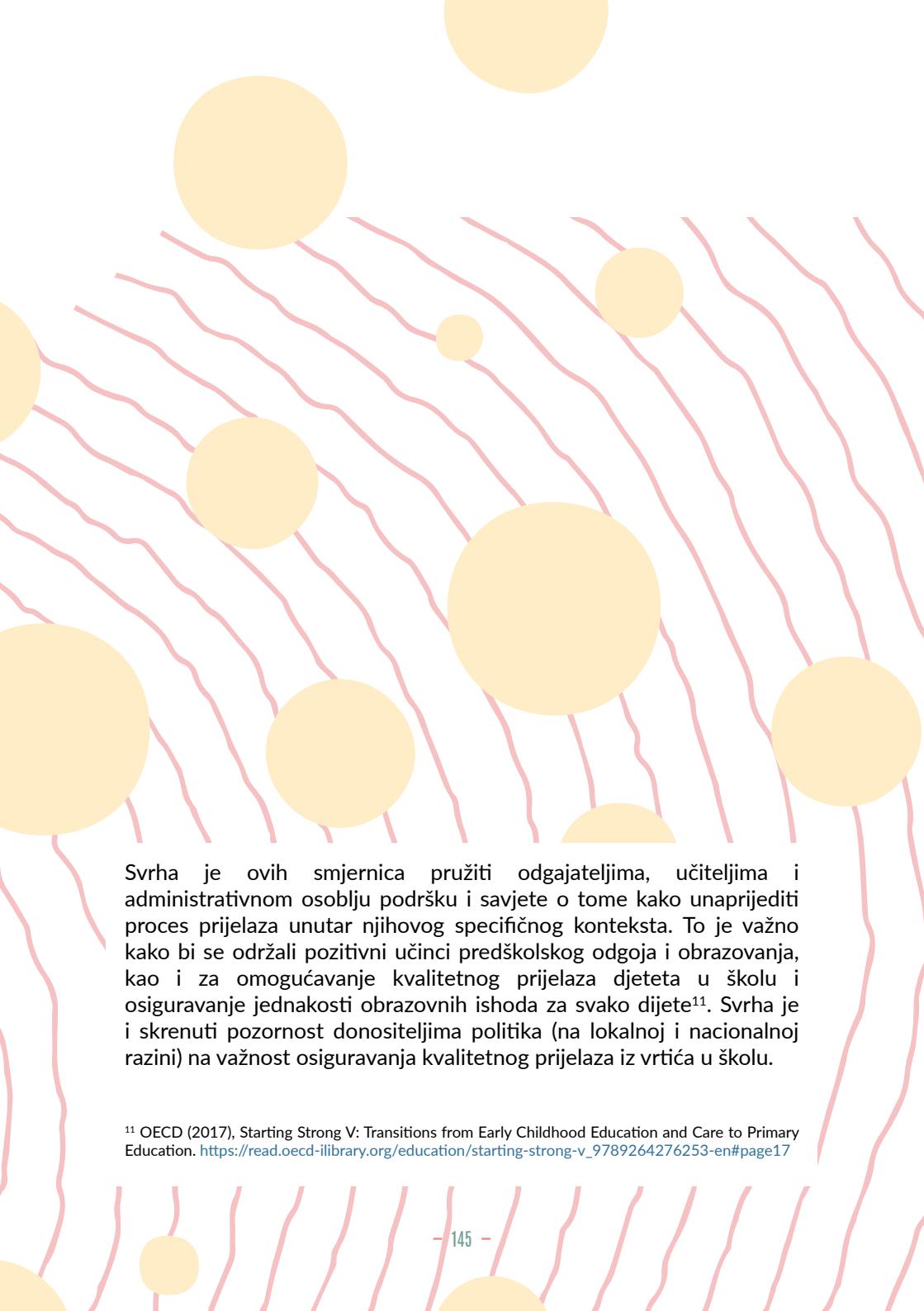
Nataša Vesel Plos,

Helena Novak Obreza

5

VAŽNE SMJERNICE ZA BUDUĆI RAZVOJ U OVOM PODRUČJU

Svrha je ovih smjernica pružiti odgajateljima, učiteljima i administrativnom osoblju podršku i savjete o tome kako unaprijediti proces prijelaza unutar njihovog specifičnog konteksta. To je važno kako bi se održali pozitivni učinci predškolskog odgoja i obrazovanja, kao i za omogućavanje kvalitetnog prijelaza djeteta u školu i osiguravanje jednakosti obrazovnih ishoda za svako dijete¹¹. Svrha je i skrenuti pozornost donositeljima politika (na lokalnoj i nacionalnoj razini) na važnost osiguravanja kvalitetnog prijelaza iz vrtića u školu.

¹¹ OECD (2017), Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education. https://read.oecd-ilibrary.org/education/starting-strong-v_9789264276253-en#page17

5.1. Smjernice za odgajatelje i učitelje

1. Osiguranje kontinuiteta (kontinuitet kurikuluma/programa poučavanja, razvojnih ciljeva, pedagogije i pedagoških pristupa i dr.) ključno je za kvalitetan prijelaz. Smanjenjem razlika između vrtića i škole može se unaprijediti proces prijelaza i osigurati kontinuitet. S druge strane, to zahtijeva međusobno razumijevanje i poznavanje rada i prakse druge uključene strane. Postoje različiti načini na koje se to može postići:

- **Organizacija i sudjelovanje na sastancima s odgajateljima/učiteljima s ciljem ujednačavanja odgojno-obrazovnih pristupa**

Takvi se sastanci mogu organizirati kao nastavak aktivnosti nakon opažanja prakse kako bi se razgovaralo o uočenim dilemama i razlikama u pristupima. Ukoliko nema prilike za opažanje, sastanci se mogu odvijati i bez tog procesa, s ciljem prezentiranja i rasprave o odgojno-obrazovnim pristupima i pronalaženja elemenata njihovog objedinjavanja u kontekstu svake ustanove.

- **Međusobno opažanje prakse u vrtiću i školi**

Mogućnost opažanja prakse u školi za odgajatelje i prakse u vrtiću za učitelje jedan je od najjednostavnijih, a ujedno i najučinkovitijih načina upoznavanja prakse u drugoj obrazovnoj ustanovi. Tako učitelj može uvidjeti koliko se učenja odvija i kako se odvija u vrtiću, a odgajatelj može bolje razumjeti kojim aspektima pripreme za školu treba posvetiti više, a kojima manje pažnje. Važno je da odgajatelji ne pokušavaju naučiti djecu vještinama i znanjima koja će steći kasnije u školi. Za učitelje je, s druge strane, važno vidjeti što djeca već znaju i ne dopustiti da to izgube jednom kada krenu u školu, već na tome osnaživati djetetov razvoj.

- **Osnaživanje i održavanje pristupa usmjerenog na dijete, istraživanja i učenja kroz igru**

Važno je osnaživati i održavati pristup usmjeren na dijete u i u vrtiću i u školi, omogućujući tako djetetu da uči aktivno i samostalno. Pružanje djetetu brojnih prilika za aktivno istraživanje i eksperimentiranje dio je koji je važan za oba okruženja. Također, budući da je glavni oblik poučavanja i učenja u predškolskoj dobi učenje kroz igru ili poučavanje temeljeno na igri, proces prijelaza se može ublažiti i nastavkom korištenja elemenata igre u školi.

- **Ujednačeni elementi dnevne rutine**

Poznati elementi dnevne rutine još su jedan faktor koji djeci olakšava prijelaz iz vrtića u školu. Postoji nekoliko elemenata dnevne rutine koje učitelji mogu uspješno preuzeti od odgajatelja i obrnuto, a na svakom je profesionalcu da odluči koji elementi najbolje odgovaraju potrebama djece i kontekstu njegovog/njezinog razreda. Jutarnji krug je primjer koji je jednostavan za korištenje i ima značajni utjecaj na dobrobit djece u procesu prijelaza. To je svakodnevni ritual koji se široko koristi u vrtiću i lako je primjenjiv u školi jer ne zahtijeva nikakav poseban prostor. S druge strane, odgajatelji bi mogli razmisliti o tome da ponude vrijeme za tihu igru onoj djeci koja više ne žele spavati umjesto uobičajenog vremena za spavanje nakon ručka u vrtiću.

- **Organizacija okruženja za učenje**

Razmjena iskustava i dobre prakse između odgajatelja i učitelja u pogledu oblikovanja okruženja za učenje još je jedan aspekt koji pomaže osigurati kvalitetni prijelaz. Najveća razlika u okruženju za učenje između vrtića i škole povezana je s centrima aktivnosti. Ako 98–100% odgajatelja organizira najmanje 3 centra aktivnosti u svojim prostorijama, smanjenje upotrebe centara aktivnosti kao svakodnevne prakse u školama varira od 17 do 70%, ustupajući mjesto tradicionalnijem okruženju učionice skrojenom prema učiteljevom frontalnom stilu poučavanja¹². Centri aktivnosti ne samo da olakšavaju prijelaz kao poznati element okruženja za učenje za dijete, već i pomažu u pružanju individualnog pristupa svakom djetetu i povećavaju dostupnost nestrukturiranih materijala za dijete u procesu učenja. U tom pogledu, razlika između vrtića i škole varira u smislu smanjenja od 20% do 50%. Iskustvo odgajatelja može biti dobra podrška učiteljima u kreiranju i korištenju centara aktivnosti, osiguravanju kvalitetne pedagoške prakse i nesmetanog prijelaza.

¹² TIM, Transition is our Mission, 2022 http://iic.lv/wp-content/uploads/2022/01/TIM_international-Brochure.pdf

2. Kvalitetni prijelaz može se postići samo **bliskom i svrhovitom suradnjom vrtića i škole**. Ako takva suradnja ne postoji, svaki odgajatelji ili učitelj koji prepoznaće važnost prijelaza može biti inicijator takve suradnje. Ako suradnja između vrtića i škole već postoji, učitelji i odgajatelji to mogu podržati uključivanjem i doprinosom u ponuđenim aktivnostima. Suradnja može uključivati sljedeće aktivnosti/prakse:

- Zajedničke edukacije odgajatelja i učitelja;
- Sastanci učitelja i odgajatelja kako bi se međusobno upoznali s praksama, ujednačili pristupe, razmijenili informacije o razvoju djece itd.;
- Sudjelovanje u zajednicama učenja odgojno-obrazovnih djelatnika;
- Zajedničko planiranje i provedba različitih aktivnosti za osiguravanje kvalitete procesa prijelaza;
- Dijeljenje i razmjena pozitivnih iskustava - između škole i vrtića, među školama, među vrtićima;
- Obogaćivanje suradnje zabavnim, poticajnim događanjima za odgajatelje i učitelje, kako bi se zadržali elementi igre u učenju i osnažila motivacija.

3. Osiguravanje suradnje u različitim kontekstima

Kvalitetni prijelaz ne može se postići fokusiranjem isključivo na dijete: potrebna je pozitivna komunikacija i suradnja, poticanje međusobnog razumijevanja i zajedničkih napora ne samo između odgajatelja i učitelja, već i među roditeljima, obiteljima i ostalima koji su uključeni u proces. Suradnja se može osigurati sljedećim aktivnostima:

- Nuđenjem različitih aktivnosti za osnaživanje svijesti roditelja o važnosti procesa prijelaza i razvoj inovativnih aktivnosti za uključivanje roditelja u taj proces.
- Slušanjem roditelja – svi roditelji mogu imati pitanja, zabrinutosti i očekivanja u vezi prve godine škole. Važno je da učitelji i odgajatelji saznaju o tome i procjene što se može učiniti kroz razgovore, intervjuje, upitnike i sl.
- Pružanje sveobuhvatnih, pravovremenih i jasnih informacija roditeljima o pitanjima koja se tiču procesa prijelaza kako bi se odgovorilo na njihova pitanja i nedoumice. Neophodno je koristiti različite strategije za uspostavljanje kontakta s obitelji, prilagođavajući ih mogućnostima i potrebama svake obitelji. To mogu biti virtualni sastanci ili telefonski pozivi, grupe za razmjenu poruka ili e-mailovi, individualni ili grupni sastanci, korištenje društvenih mreža i slično, ali najvažnije je da informacije dopru do svih roditelja, a posebno do najranjivijih obitelji.
- Informiranje roditelja, dijeljenje informacija o razvoju djece jednostavnim, roditeljima pristupačnim i jasnim jezikom.
- Organiziranje individualnih sastanaka s roditeljima/obitelji svakog djeteta prije završetka predškolskog odgoja i obrazovanja (odgajatelji) i prije polaska u školu (učitelji).
- Pažljivo uvažavanje djetetove perspektive i očekivanja, obraćanje pažnje na dječje potrebe i njihovo rješavanje. Mogu se koristiti upitnici za djecu ili razgovori o njihovim očekivanjima, osjećajima i razmišljanjima o školi.

- Razvijanje različitih aktivnosti za predstavljanje novog okruženja djeci i njihovim roditeljima. To mogu biti aktivnosti u kojima djeca predškolske dobi posjećuju školu i sudjeluju u školskim satima ili gdje školska djeca posjećuju vrtić i razgovaraju s djecom o svom iskustvu u školi, kao i zajedničke aktivnosti namijenjene samo roditeljima ili obiteljima. Što se više različitih aktivnosti nudi i provodi, djeca će bolje upoznati školu što će im omogućiti da se tijekom prijelaza osjećaju sigurnije.
- Osigurati kontinuitet pružanja posebne podrške djeci i obiteljima. Često već u vrtiću djeca i obitelji dobivaju individualnu podršku različitih stručnjaka, u skladu sa svojim potrebama. Važno je da se ta podrška pruža tijekom procesa prijelaza i da se nastavi pružati u školi.
- Prepoznavanje potrebe za dodatnom podrškom i traženje podrške – budući da je osiguravanje kvalitetnog prijelaza vrlo složen proces koji uključuje mnogo različitih osoba, učitelj se ne mora osjećati usamljeno pred poteškoćama i izazovima i ne mora ih pokušavati prevladati sam, što nije ni moguće. Naprotiv, važno je potražiti podršku i pomoći, prije svega od kolega i vodstva vlastite ustanove, ali i od roditelja, stručnjaka i kolega iz drugih odgojno-obrazovnih ustanova te specijalista.

5.2. Za administrativno osoblje vrtića i škola

Iako su neposredni provoditelji kvalitetnog prijelaza odgajatelji i učitelji, odgovornost za upravljanje kvalitetnim prijelazom uglavnom je u rukama administrativnog osoblja vrtića i škola. Vodstvo odgojno-obrazovne ustanove odgovorno je za pružanje sve potrebne potpore praktičarima kako bi mogli kvalitetno i profesionalno obavljati svoj posao, uključujući i kvalitetni prijelaz. A upravo administrativno osoblje može izgraditi čvrsto i ravnopravno partnerstvo između vrtića i škole, što je ključno za kvalitetni prijelaz djece iz vrtića u školu, a odgajatelji i učitelji ga prepoznaju kao najprikladniju dodatnu podršku u tome.

Uloga vodstva odgojno-obrazovnih institucija u osiguravanju kvalitetnog prijelaza uključuje mnoge aspekte i može se provesti kroz širok raspon aktivnosti:

- **Organiziranje zajedničkih edukacija učitelja i odgajatelja**

Vodstvo odgojno-obrazovnih ustanova ima ukupnu odgovornost za profesionalni razvoj svojih praktičara. Kako bi odgajatelji i učitelji mogli osigurati kvalitetni prijelaz, trebaju biti dobro pripremljeni za proces prijelaza te za suradnju koja je preduvjet za uspjeh tog procesa. Zajedničke prilike za profesionalni razvoj odgajatelja i učitelja o kvalitetnom prijelazu jedan su od načina odgovaranja na ovu potrebu. Ključno je da vodstvo odgojno-obrazovnih ustanova razumije važnost prijelaza iz vrtića u školu i podupire profesionalni razvoj u ovom području iniciranjem i organiziranjem zajedničkih edukacija te poticanjem i omogućavanjem učiteljima i odgajateljima da se uključe u takve programe.
- **Izgradnja snažnog i ravnopravnog partnerstva između vrtića i škole**

Vodstvo odgojno-obrazovnih ustanova također ima vrlo važnu ulogu u pokretanju i održavanju suradnje s drugim odgojno-obrazovnim ustanovama, a samo uz podršku i aktivno sudjelovanje vodstva takva suradnja može postati ravnopravno

partnerstvo. Važno je upamtiti da voditelji obrazovnih institucija djeluju kao uzori odgajateljima i učiteljima – suradnja na razini vodstva učinit će praktičare motiviranjima na suradnju.

- **Poticanje i pružanje mogućnosti za aktivnu suradnju profesionalaca iz objju ustanova**

To uključuje iniciranje i organizaciju različitih aktivnosti za poticanje suradnje kao što su međuinstitucionalna promatranja, sastanci za ujednačavanje pedagoških pristupa ili razmjenu informacija o razvoju djeteta, pružanje povratnih informacija od strane osnovne škole vrtiću i obrnuto, uzajamni posjeti i drugo. To uključuje i tehničku podršku, kao što je pružanje prilika profesionalcima u smislu vremena, mesta i svega što je potrebno za te aktivnosti.

- **Stvaranje međuinstitucionalnih zajednica učenja odgojno-obrazovnih djelatnika**

Zajednice učenja je metoda koja osigurava redovitu i kontinuiranu suradnju između profesionalaca izvrtića i škole, s ciljem izgradnje zajedničkog razumijevanja prijelaza i zajedničkog rada na kvalitetnoj provedbi tog procesa. Vrlo je važno da administrativno osoblje nije samo uključeno u stvaranje zajednica učenja, već da zajedno s odgajateljima i učiteljima aktivno sudjeluje u tome. Sudjelovanje predstavnika vodstva u zajednicama učenja ne samo da ponovno potvrđuje odgajateljima i učiteljima važnost prijelaza, već služi i kao dodatni motiv za suradnju, pomaže u stvaranju zajedničke vizije i zajedničkom planiranju razvojnih putova te pomaže vodstvu u praćenju tog procesa.

- **Osiguravanje suradnje s obitelji**

Vodstvo odgojno-obrazovnih ustanova ima vrlo važnu ulogu u suradnji s obitelji, ne samo u uspostavljanju izravnih kontakata s roditeljima i prisutnosti u procesu prijelaza, već i u poticanju i motiviranju odgajatelja i učitelja na suradnju s obitelji. Važno je da vodstvo institucija zajedno s odgajateljima i učiteljima planira aktivnosti za suradnju i podršku roditeljima tijekom prijelaza. Plan može uključivati niz aktivnosti za informiranje

roditelja – pronalaženje najboljih načina da se roditeljima pruže sve potrebne informacije o odgojno-obrazovnim institucijama i procesu prijelaza, čime se smanjuje zabrinutost i manjak informacija kod roditelja te podiže njihova svijest o važnosti prijelaza, kao i aktivnosti koje pružaju različite mogućnosti za aktivno sudjelovanje roditelja u procesu prijelaza.

- Ravnoteža između razmjene informacija i zaštite podataka**

Vodstvo odgojno-obrazovnih ustanova trebalo bi omogućiti razmjenu informacija između odgajatelja i učitelja, poštujući pritom sva pravila o zaštiti podataka. Stoga vodstvo odgojno-obrazovnih institucija treba odgajateljima, učiteljima i ostalom osoblju dati jasne smjernice o tome koje se informacije smiju i trebaju dijeliti, potičući ih da podijele pojedinosti koje mogu pomoći u pružanju najbolje moguće podrške za svako pojedino drijete tijekom prijelaza iz vrtića u školu.

- Pružanje dodatne ili specijalističke podrške**

Kako bi se osigurala kvaliteta odgojno-obrazovnog rada u svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, važno je da vodstvo ustanove bude otvoreno saslušati i razmotriti potrebe i prijedloge odgajatelja i učitelja za dodatnom podrškom u osiguravanju kvalitetnog prijelaza djece iz vrtića u školu. Iako odgajatelji i učitelji navode kako tijekom procesa prijelaza dobivaju podršku od kolega, institucionalnog vodstva i roditelja, alarmantno visok je broj profesionalaca, posebno među odgajateljima, koji ne dobivaju nikakvu podršku - to bi trebao biti znak kako vodstvo institucije treba reagirati¹³. U situacijama kada odgajatelji i učitelji trebaju podršku stručnjaka poput psihologa ili logopeda, uloga je i odgovornost vodstva odgovoriti na te potrebe poduzimanjem potrebnih koraka za angažiranje dodatne specijalističke podrške ako je odgojno-obrazovna ustanova nema.

¹³ TIM, Transition is our Mission, 2022 http://iic.lv/wp-content/uploads/2022/01/TIM_International-Brochure.pdf

- **Praćenje i zagovaranje dobrih praksi u procesu prijelaza**

Upravljanje odgojno-obrazovnim ustanovama može dati veliki doprinos podizanju svijesti društva i donositelja odluka o važnosti osiguravanja uspješnog prijelaza iz vrtića u školu. Vodstva odgojno-obrazovnih ustanova su ta koja mogu objektivno procijeniti primjere dobre prakse i dijeleći ih sa svojim kolegama u drugim odgojno-obrazovnim ustanovama, kao i informirajući svoje lokalne vlasti, promicati širenje takvih dobrih praksi te razumijevanje i podršku lokalnih donositelja odluka kvalitetnom procesu prijelaza.

- **Kvalitetan odgoj i obrazovanje za svu djecu**

Osiguravanje pristupa kvalitetnom odgoju i obrazovanju jedna je od izravnih odgovornosti vodstva odgojno-obrazovne ustanove, stoga je vrlo važno osigurati da ne samo prijelaz nego i cijela ustanova bude socijalno uključiva. Vrlo je važno prepoznati da integracija, raznolikost i višejezičnost postaju ključni elementi u procesu kako bi se olakšao socijalno uključivi prijelaz i izbjegao rizik slučajne prakse isključivanja.

5.3. Za donositelje odluka

Kako bi kvalitetni prijelaz iz vrtića u školu postao standardna praksa, njegovu važnost trebaju razumjeti ne samo odgajatelji i učitelji, već i društvo i donositelji odluka na svim razinama. Prepoznavanjem važnosti utjecaja procesa prijelaza, donositelji odluka mogu pružiti različite vrste podrške u okviru svojih nadležnosti, promičući kvalitetni prijelaz. Donositelji odluka imaju priliku ne samo stvoriti poticajno regulatorno i političko okruženje za kvalitetni prijelaz iz vrtića u školu, već i osigurati potrebna sredstva za isto. Kako bi doprinos donositelja odluka imao smisleniji učinak na poticanje kvalitetnog prijelaza, potrebno je usredotočiti se na sljedeće aspekte:

- Za donositelje odluka važno je imati holističku perspektivu odgoja i obrazovanja općenito, umjesto pogleda koji je fragmentiran po različitim stupnjevima obrazovanja. Stoga prijelaz iz vrtića u osnovnu školu ne treba izvlačiti iz ovog konteksta, već ga treba promatrati kao važan element kvalitetne pedagoške prakse. Istovremeno, važno je sam proces prijelaza vidjeti kao holističku praksu, budući da se bavi pedagoškim, razvojnim i profesionalnim aspektima koji uključuju odgajatelje, učitelje, ostalo osoblje i vodstvo vrtića i škola, roditelje i druge relevantne dionike.
- Bliska i smislena suradnja između vrtića i škole ključna je za osiguravanje kvalitetnog prijelaza. Kako bi ta suradnja postala ravноправno partnerstvo, potrebno je smanjivati razlike u statusu i perspektivama odgajatelja i učitelja. To može uključivati mjere za usklađivanje radnog vremena, plaća, doprinosa i beneficija kako bi odgajatelji imali "istu razinu rada kao ekvivalentni stručnjaci u osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju sa sličnim kvalifikacijama i kompetencijama"¹⁴.
- Uviđajući kako dobra i sustavna suradnja između vrtića i škole olakšava proces prijelaza, donositelji odluka trebaju iskoristiti sve mogućnosti u okviru svoje nadležnosti kako bi olakšali i poticali takvu suradnju. To se može činiti kroz podržavajuće legislativno okruženje i omogućavanje osoblju vrtića i škola dovoljno vremena za suradnju, što uključuje i vrijeme za planiranje i zajedničko kreiranje praksi u procesu prijelaza.

- Druga opcija za olakšavanje suradnje može biti ulaganje u međuinstitucionalne zajednice učenja odgojno-obrazovnih djelatnika koje se sastoje od odgajatelja, učitelja, predstavnika vodstva i stručne službe obiju odgojno-obrazovnih institucija. Kroz redovitu i kontinuiranu suradnju, zajednice učenja pomažu u stvaranju zajedničkog pedagoškog razumijevanja kvalitetnog procesa prijelaza, ujednačavanju pedagoških pristupa i promjeni kulture rada i prakse u obje ustanove.
- Poseban naglasak treba staviti na zajedničko obrazovanje odgajatelja i učitelja o kvalitetnom procesu prijelaza kao nužnom dijelu inicijalnog obrazovanja ili profesionalnog razvoja. Odgajatelji i učitelji trebaju zajednički učiti o prijelazu u njihovoj inicijalnoj obuci i u profesionalnom razvoju.
- Nepovoljan omjer osoblja i djece u prvoj godini škole u odnosu na završnu godinu predškolskog odgoja i obrazovanja potiče na traženje načina za smanjenje broja djece u razredu, posebice ako su uključena djeца s teškoćama ili djeца migranti. Drugo rješenje za podizanje kvalitete procesa prijelaza moglo bi biti iskustvo iz Slovenije koje predviđa fiksni broj sati tjedno za dva učitelja (odgajatelja i učitelja) u prvom razredu.
- Važno je razviti jasne smjernice o poštivanju pravila o zaštiti podataka i povjerljivosti djece, tako da ne ometaju stručnu razmjenu informacija o razvoju djece između vrtića i škola.
- Pedagoška praksa pokazuje kako je i integracija obiju razina odgoja i obrazovanja (predškolskog i školskog) na jednom mjestu faktor koji olakšava prijelaz. Odvojene predškolske i školske lokacije mogu biti fizička prepreka kontinuitetu, čineći koordinaciju prijelaza komplikiranjem, što oduzima mnogo vremena. Stoga je važno ozbiljno razmotriti mogućnosti spajanja predškolskih i osnovnoškolskih ustanova u iste prostore.

¹⁴ OECD (2017), Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education. https://read.oecd-ilibrary.org/education/starting-strong-v_9789264276253-en#page17

- Vrlo se često pojavljuje situacija u kojoj vrtić i škola imaju različita očekivanja o tome kako treba pripremiti djecu za školu. Važno je upamtiti kako u takvim situacijama treba promijeniti perspektivu – od djeteta spremnog za školu na školu spremnu za dijete. Dodatne mjere koje se mogu poduzeti u ovoj situaciji uključuju reformu kurikuluma (ili izradu novog) kako bi se osigurao bolji pedagoški kontinuitet. Rezultat bi trebao biti uravnotežen i integrirani kurikulum s približno jednakim naglaskom na igru, samoregulaciju i predakademske aktivnosti, razvijen uz aktivno sudjelovanje odgajatelja i učitelja.
- Budući da su roditelji također ključni za kvalitetni proces prijelaza, donositelji odluka mogu doprinijeti podrškom suradnji s obitelji kroz obrazovanje i podizanjem njihove svijesti o važnosti prijelaza. To se može postići poticanjem razvoja različitih materijala za podršku roditeljima, kao i poticanjem i motiviranjem odgojno-obrazovnih institucija da roditeljima ponude različite mogućnosti za sudjelovanje u procesu prijelaza.
- Česte su situacije u kojima je odgajateljima i učiteljima potrebna dodatna podrška u njihovim zajedničkim nastojanjima da omoguće kvalitetni prijelaz. Potreba za podrškom razlikuje se od situacije do situacije, od konteksta do konteksta. Takvu podršku mogu pružiti razni stručnjaci – pedagozi, psiholozi, logopedi ili asistenti za djecu s teškoćama, ovisno o konkretnoj situaciji. Jako je važno da takva dodatna potpora bude dostupna tijekom procesa prijelaza, jer je vrlo vjerojatno da će smanjiti potrebu za kasnjom kompenzacijском obrazovnom potporom (Fabian i Dunlop, 2006.)

VAŽNE SMJERNICE ZA BUDUĆI RAZVOJ U OVOM PODRUČJU

